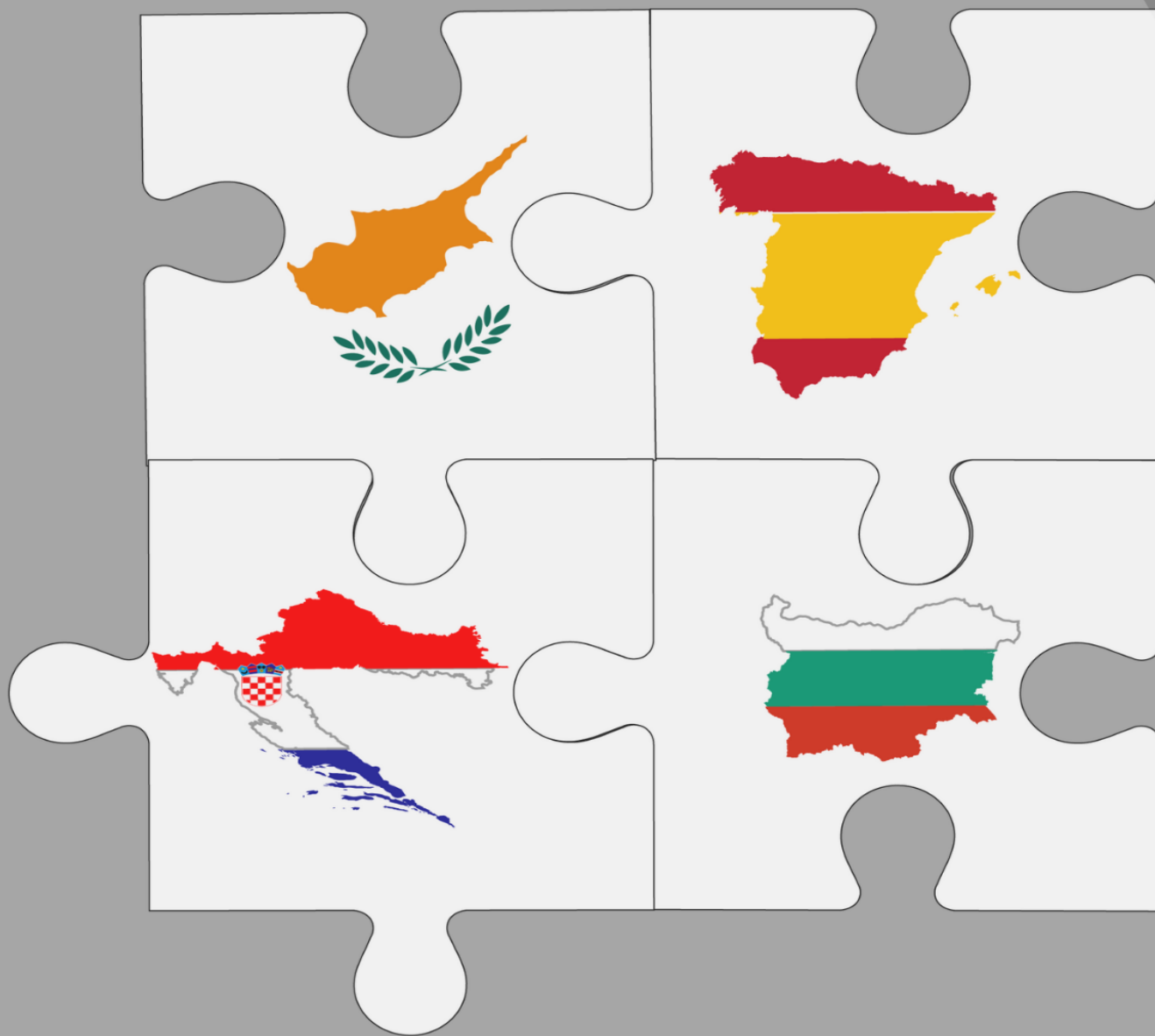

Sufinancira
Europska unija

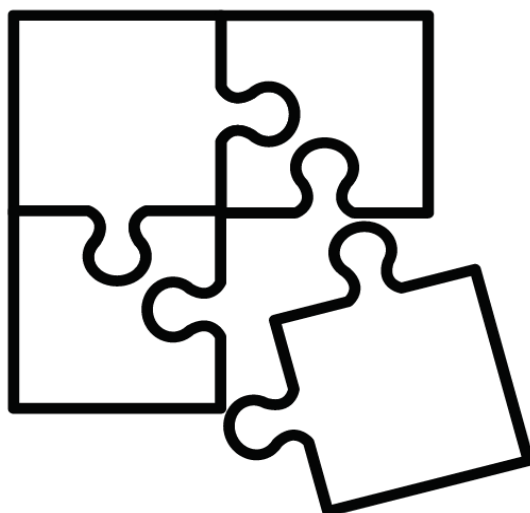
TC4SEE

Bijeg od socijalne
isključenosti
e-priručnik

SADRŽAJ

Poglavlje 1.....	2
O projektu i partnerima.....	2
 Poglavlje 2.....	7
Najnovije istraživanje.....	7
Mladi s invaliditetom: činjenice i podaci.....	7
Prilike i dobre prakse u partnerskim zemljama	13
Organizacije.....	13
Projekti.....	24
 Poglavlje 3.....	37
SEE Toolkit	37
 Bibliografija.....	62

Poglavlje 1

O projektu i partnerima

U okviru strategije Europske unije za radna mjesta i pametan, održiv i uključiv rast Europa 2020., „Agenda za nove vještine i poslove“ čiji je cilj podizanje stope zaposlenosti i aktivnosti, dotiče se problematike izrazito niske stope zaposlenosti i aktivnosti osoba s invaliditetom. Pritom posebnu pažnju pridaje takozvanoj 'zamci dobrobiti' djelomično odgovornoj za to. Europski gospodarski i socijalni odbori izradili su 2012. godine *Mišljenje o mladim osobama s invaliditetom* u kojem su inkluzivno obrazovanje, razumna prilagodba pri zapošljavanju, poticaji za poslodavce da zapošljavaju mlade osobe s invaliditetom, pristupačnost (uključujući dostupnost novih tehnologija i web stranica) prepoznati kao ključni za poboljšanje sudjelovanja mladih s invaliditetom u Europi.

Specifični ciljevi TC4SEE projekta su:

- Promicati i razvijati inovativne NFE metode koje se bave uključenošću, jednakošću, izvrsnošću, kreativnošću, različitosti u sektorima obrazovanja i mladih.
- Uspostaviti i razviti transnacionalnu suradnju u radu s mladima u nepovoljnom položaju radi razmjene znanja, informacija i resursa za inoviranje takvog rada s mladima.
- Koristiti digitalne alate, resurse i kreativne metodologije kako bi inovirali procese učenja i povećali njihovu kvalitetu te na taj način odgovorili na potrebe određene ciljne skupine.

Glavne ciljne skupine ovog projekta su organizacije i osobe koje rade s mladima na području neformalnog obrazovanja i mladih, posebno oni koji rade s mladima u najugroženijem položaju, kao što su: mladi s tjelesnim invaliditetom, mladi s oštećenjem vida, mladi sa sljepilom, mladi s poremećajima učenja i mladi koji su nezaposleni i nisu u sustavu obrazovanja (NEETs).

Neizravne ciljne skupine projekta su mladi s invaliditetom i smanjenim mogućnostima diljem Europe, posebno oni u Hrvatskoj, Cipru, Bugarskoj i Španjolskoj koji mogu imati koristi od rezultata ovog projekta.

Glavni rezultat projekta je ovaj SEE priručnik dostupan i u formatu audio knjige kako bi ga mogli koristiti i osobe koje rade s mladima a koji i sami imaju oštećenje vida ili su slijepi.

Priručnik predstavlja zbirku dobrih praksi u radu s mladima s invaliditetom u razvoju njihovih vještina i kompetencija te uključivanju u aktivnosti rada s mladima. U e-priručniku su također prikazani rezultati istraživanja o stanju, mogućnostima i preprekama u uključivanju mladih s invaliditetom u aktivnosti rada s mladima i programe neformalnog obrazovanja.

Konačno, e-priručnik predstavlja i poglavlje o inovativnim i kreativnim aktivnostima neformalnog obrazovanja temeljenim na metodologijama učenja kroz igru, takozvane „gamifikacije“, a kojima je cilj uključiti, osnažiti i povezati mlade s invaliditetom s njihovim vršnjacima.

Web stranica projekta: <https://erasmus.udrugaslijepih.hr/>

Koordinator

Županijska udruga slijepih Split (Hrvatska) je nevladina, neprofitna udruga za osobe s invaliditetom. ŽUS je aktivno uključen u razvoj i provedbu projekata u lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj sferi koji izravno ciljaju na osobni i profesionalni razvoj slijepih osoba. Udruga je osnovana s ciljem rada za opće i javno dobro slijepih osoba. Misija je promicanje, razvoj i poboljšanje položaja slijepih osoba u lokalnoj zajednici. Radimo na zaštiti njihovih prava i interesa kao temeljnih ljudskih prava, posebice: dostojanstva, jednakosti, nediskriminacije, dostupnosti i socijalne uključenosti. Glavni cilj udruge je doprinijeti stvaranju ravnopravnog društva promicanjem ljudskih prava, provođenjem antidiskriminacijske politike i organiziranjem javnih aktivnosti kako bi se postiglo individualno razumijevanje, prihvatanje i uvažavanje različitosti osoba s invaliditetom, posebice slijepih.

Web: <https://www.udrugaslijepih.hr/>

Facebook: <https://www.facebook.com/udrugaslijepihsplit>

Partneri

Citizens In Power (CIP) neovisna je neprofitna, nevladina organizacija s Cipra. CIP predstavlja jednu od vodećih organizacija na Cipru u području globalnog obrazovanja, društvenih inovacija, demokratskog dijaloga, poduzetništva, STEM-a i održivog rasta. Kako bi postigao te ciljeve, CIP je uspostavio stalnu suradnju s vodećim sveučilištima, nevladinim organizacijama i istraživačkim institucijama na Cipru i u inozemstvu, posebno za razvoj inovativnih projekata i međunarodne obuke ili seminara, kao i za postavljanje pedagoškog i obrazovnog materijala primarno korištenjem web platformi i drugih tehnoloških inovacija.

Web: <https://www.citizensinpower.org/>

Facebook: <https://www.facebook.com/citizensinpower>

ASSOCIATION WALKTOGETHER

B U L G A R I A

Udruga WalkTogether (WT) osnovana je 2013. u Bugarskoj kao organizacija za učenje koja okuplja trenere, mlade i odrasle polaznike, socijalne radnike, kreatore politike za mlade, stručnjake i volontere s različitim razinama kompetencija da bi aktivno sudjelovali u stvaranju građanske aktivnosti s europskom dimenzijom i s koristima za njihovu lokalnu zajednicu. Fokus WT-a je:

- Poučavanje, učenje, iskustvo kroz neformalno obrazovanje i na temelju metodologija neformalnog učenja;
- Prepoznavanje neformalnog obrazovanja i rada s mladima od strane društva i države;
- Ojačati osobni i profesionalni razvoj mladih kroz neformalne i informalne aktivnosti i mobilnosti učenja (razvijanje vještina i kompetencija za povećanje mogućnosti zapošljavanja, posebno za osobe sa smanjenim mogućnostima).
- Promicati uključenost i raznolikost, međukulturalni dijalog i vrijednosti solidarnosti, jednakih mogućnosti i ljudskih prava među mladima u Europi.
- Potpora razvoju profesionalnih mreža diljem Europe u različitim programima EU-a.
- Uključivanje osoba sa smanjenim mogućnostima (kulturne, geografske, društvene prepreke) u multikulturalne aktivnosti.

Facebook: <https://www.facebook.com/associationwalktogether>

Instagram: https://www.instagram.com/walktogether_bulgaria/

Udruga Europa 2020. osnovana je u travnju 2014. u Puente Genilu u Cordobi u Španjolskoj kao odgovor na različite nedostatke koje su tadašnji osnivači uočili u odnosu na znanje mladih Andaluzana o njihovim mogućnostima u Europi. Međutim, iskustvo osnivača seže mnogo ranije kroz programe Mladi 2000. - 2006. te Mladi na djelu 2007. - 2013.

Naši ciljevi:

- Promicati i poticati programe za mlade, obuku, obrazovanje, kulturu, sport i sudjelovanje u Europskoj uniji i u javnom životu lokalne zajednice.
- Promicati duh zajednice i integraciju te promicati poznavanje europske kulture kod mladih ljudi.
- Promicanje međunarodne mobilnosti.
- Promicati inicijative i lokalne izvore zapošljavanja. Kroz aktivnosti u području neformalnog obrazovanja, organizacije slobodnog vremena.

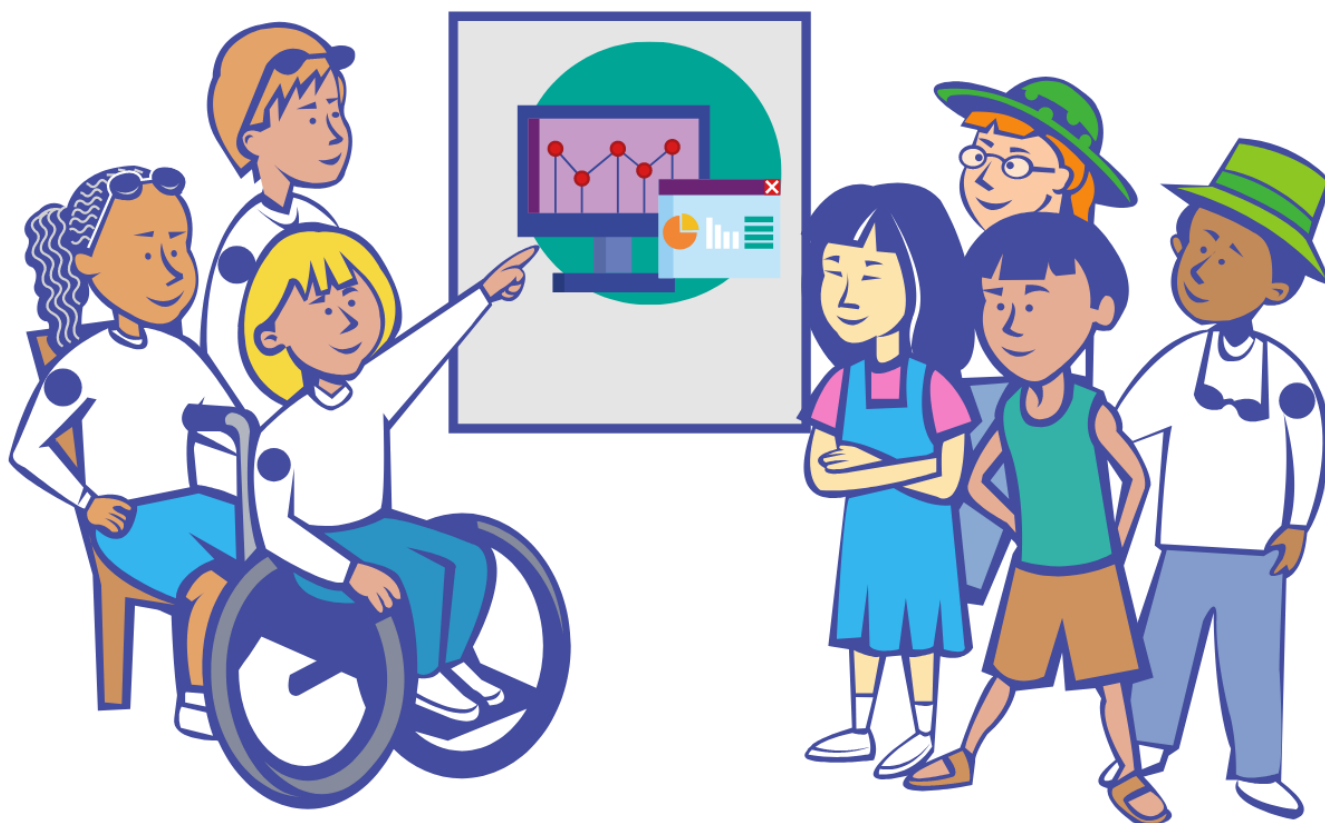
Web: <http://www.aeuropa2020.com/>

Facebook: <https://www.facebook.com/aeuropa2020>

Poglavlje 2

Najnovije istraživanje

Mladi s invaliditetom: činjenice i podaci

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, oko 10% djece i mladih u svijetu, njih oko 200 milijuna, ima oštećenje osjetilnog, intelektualnog ili mentalnog zdravlja. Procjene pokazuju da u svijetu postoji između 180 i 220 milijuna mladih s invaliditetom, a gotovo 80% njih živi u zemljama u razvoju (Groce, 2003; Roggero, Tarricone, Nicoli & Mangiaterra, 2005; Ujedinjeni narodi 1990). Prema brošuri Ujedinjenih naroda o mladima s invaliditetom, mlade žene i muškarci s invaliditetom obično se suočavaju s većom diskriminacijom i ozbiljnijim društvenim, ekonomskim i građanskim razlikama u usporedbi s onima bez invaliditeta, čak i u razvijenim zemljama. Za mnoge mlade ljude s invaliditetom, isključenost, izolacija i zlostavljanje, kao i nedostatak obrazovnih i ekonomskih prilika svakodnevna su iskustva. Mladi s invaliditetom su među najmarginaliziranijim i najsiromašnijim mladima u svijetu, čija osnovna prava nisu dobro zadovoljena i za koje je potpuno društveno prihvaćanje često nedostižno (Burton Blatt Institute, UN-ov informativni list o mladima s invaliditetom, 2010.). Mladi ljudi s invaliditetom suočavaju se s mnogo više izazova od svojih vršnjaka bez invaliditeta. Često se suočavaju s predrasudama i/ili negativnim stavovima koji ometaju njihovo sudjelovanje, samoodređenje i uključivanje u društvo.

Iako su osobe s invaliditetom najveća manjina u Europi, ne postoje pouzdani statistički podaci o broju mladih s invaliditetom u Europi, dijelom zato što mladi s invaliditetom kao skupina nisu sasvim vidljivi na dnevnom redu politike i istraživanja, a dijelom iz razloga što ukupna statistika invaliditeta varira u skladu s različitim shvaćanjem invaliditeta u državama.

Tijekom istraživanja koje su proveli partneri na ovom projektu došli smo do istih problema na nacionalnoj razini istraživanja, gdje je podatke i brojke za neke od zemalja partnera bilo nemoguće pronaći. To zahtijeva reakciju dionika i donositelja odluka kako bi se pokazalo koliko su ova pitanja relevantna te kako bi se pružila osnova za daljnja istraživanja stručnjaka u ovome području, a da bi se doprinijelo socijalnom uključivanju najugroženijih skupina mladih i najveće marginalizirane skupine u našim društvima.

HRVATSKA

Prema zadnjim dostupnim podacima (HZJZ od 3. svibnja 2019.) u Republici Hrvatskoj registrirana je 511 281 osoba s invaliditetom. Od navedenog ukupnog broja njih 27092 evidentirano je kao osobe s oštećenjem vida, što čini udio od 5,3% u ukupnom broju osoba s invaliditetom. Više od polovice (14321) registriranih s oštećenjem vida ima dijagnozu "slabovidnost i sljepoća".

Iz istog izvora informacija dolazimo do podataka da na području Splitsko-dalmatinske županije živi 51009 osoba s invaliditetom, cca 10%. S oštećenjem vida zabilježeno ih je 2882, što čini udio od 5,6% ili možemo reći prevalenciju od 6 osoba na 1000 stanovnika. U našoj županiji više od polovice registriranih osoba s oštećenjem vida (1606) ima dijagnozu "smetnje vida i sljepoća".

Što se tiče mladih s invaliditetom, u dobnoj skupini od 18 do 30 godina, u Republici Hrvatskoj ih je evidentirano 45.676 (izvor HZJZ-a 25. siječnja 2022.). Od toga je gotovo 10% iz Splitsko-dalmatinske županije, njih 4951.

Zahvaljujući podacima koje nam je dostavio HZJZ, imamo trenutni broj ljudi koji čine našu ciljnu skupinu, mlade osobe s oštećenjem vida. Na državnoj razini bilo

ih je 1618. Na području naše Splitsko-dalmatinske županije živi cca 12% mladih s oštećenjem vida, njih 199. U registar članova Županijske udruge slijepih Split upisano je 19, odnosno 10 posto.

Položaj mladih s invaliditetom u Hrvatskoj je izazovan kao i u svakoj drugoj zemlji. Da bismo razumjeli prilike koje se pružaju, moramo shvatiti prepreke koje dolaze s njima. Prvo, obrazovni sustavi nisu opremljeni za inkluziju i olakšavanje znanja djeci s teškoćama u razvoju. Od vrtića do visokog obrazovanja, roditelji se bore s pružanjem osnovnog obrazovanja svojoj djeci. Specifične teškoće zahtijevaju specifične metode uključivanja u obrazovanje, a kamoli u neformalne programe. Za mlade s tjelesnim smetnjama u kretanju i one s mentalnim poteškoćama redoviti formalni obrazovni programi omogućuju uključivanje kroz izmjene postojećih nastavnih planova i programa. Ipak, roditelji, učitelji, stručnjaci i kreatori politika dovode u pitanje uspjeh ovih metoda.

Kada je riječ o mladima sa sljepoćom, oni su jedna od najzahtjevnijih skupina za uključivanje u takve programe, s obzirom da su formalni i neformalni obrazovni programi u Hrvatskoj usmjereni uglavnom na vizualne metode facilitacije koje nisu uključive za mlade sa sljepoćom.

Međutim, zahvaljujući manjini pružatelja obrazovanja, nevladinih organizacija i udruga postoje projekti i inicijative koje pružaju mogućnosti obrazovanja i zapošljavanja osobama s invaliditetom u Hrvatskoj.

ŠPANJOLSKA

Uzimajući u obzir "mlade" osobe između 15 i 30 godina, ova skupina predstavlja 22,23% španjolske populacije (8.855.000 mladih). S obzirom na teritorijalni raspored navedenog stanovništva, važno je napomenuti da troje od pet mladih ljudi (58%) živi u četiri autonomne zajednice: Andaluziji (20%), Kataloniji (15%), Madridu (13%) i Valenciji (10%). U urbanim središtima (više od 10.000 stanovnika) živi 67%, u srednjim središtima 16%, a u ruralnim središtima s manje od 2.000 stanovnika 17%.

Prema Anketi o socijalnoj integraciji i zdravlju, primijenjenoj 2019., u Španjolskoj su 398 773 osobe u dobi od 15 do 30 godina izjavile da imaju invaliditet. Ističe se veliki broj žena koje predstavljaju 54% ove populacije. Za potrebe istraživanja, osobom s invaliditetom smatra se ona osoba koja je svoje zdravstveno stanje (bolest/kronični zdravstveni problem ili ograničenje u osnovnim aktivnostima) navela kao jednu od prepreka za sudjelovanje u nekom području života.

Prema Državnoj bazi podataka o osobama s invaliditetom, u 2019. godini procijenjene su 250 163 mlade osobe. Od toga je 67,95% priznat stupanj invaliditeta viši od 33%. Prema spolu, 60% ovih osoba su muškarci u odnosu na 40% žena, što u usporedbi s demografskim podacima iznesenim u prethodnom izvoru ukazuje na podzastupljenost žena u procjeniteljskim službama. Prema vrsti invaliditeta najveći postotak je kod mentalne retardacije i mentalnih poremećaja (44,6%), što pokazuje snažan trend rasta prevalencije ove vrste invaliditeta.

S obzirom na vrste invaliditeta, mladi kao glavna ograničenja navode ona koja se odnose na napuštanje doma (59%); aktivnosti slobodnog vremena (55%) i

pristup odgovarajućem zaposlenju (33%). Ovi postotci variraju s obzirom na spol. Tako žene s invaliditetom u većem omjeru od muškaraca s invaliditetom doživljavaju ograničenja za kontakt i socijalnu podršku (71% prema 29%), za izlazak iz kuće (62% prema 38%) i korištenje prijevoznih sredstava (60% u odnosu na 40%). Naprotiv, veći je postotak muškaraca s invaliditetom koji imaju ograničenja u pristupu odgovarajućem zaposlenju (56% muškaraca naspram 44% žena) ili koji se osjećaju ograničeno u kretanju u urbanom okruženju (53% naspram 47%).

Sudeći prema istraživanjima koje smo proučavali, iz raznih dijelova Španjolske, autori ne pokazuju poseban interes za uključivanje u druga područja vezana uz rad s mladima, slobodno vrijeme i neformalno obrazovanje mladih s invaliditetom. Isto tako, čini se da evaluacije mjera koje su razvijene za uključivanje u obrazovno područje mladih s teškoćama u razvoju nisu imale željeni učinak. Na taj način najčešće nalazimo sljedeće prepreke u uključivanju mladih s invaliditetom u rad s mladima i u neformalno obrazovanje. Međutim, treba imati na umu da postoje mnogi okolišni čimbenici koji ograničavaju sudjelovanje osoba s invaliditetom, a kojima se treba pozabaviti.

Među njima su:

1. Neadekvatne politike i propisi. Osmišljavanje politika ne uzima uvijek u obzir potrebe osoba s invaliditetom ili se ponekad postojeće politike i propisi ne primjenjuju.
2. Negativni stavovi. Mišljenja i predrasude su prepreke, na primjer kada radnici ne vide dalje od invaliditeta; osobe koje rade s mladima ne prepoznaju vrijednost poučavanja djece s teškoćama u razvoju; poslodavci diskriminiraju osobe s invaliditetom, a članovi obitelji očekuju vrlo malo od svojih srodnika s invaliditetom.
3. Nepružanje usluga. Osobe s invaliditetom posebno su osjetljive na nedostatke usluga kao što su zdravstvena njega, rehabilitacija ili podrška i pomoć.
4. Problemi s pružanjem usluga. Na kvalitetu i primjerenost usluga za osobe s invaliditetom utječu problemi kao što su loša koordinacija između usluga, nedovoljno osoblja te neadekvatne vještine i obuka osoblja.
5. Nedovoljno financiranje. Sredstva dodijeljena za provedbu politika i planova često su nedostatna. U dokumentima o strategiji za smanjenje siromaštva, na primjer, invaliditet se ponekad spominje, ali nisu osigurana financijska sredstva za njegovo rješavanje.
6. Nedostatak pristupačnosti. Zgrade (uključujući javne prostore), prometni sustavi i informacije često su nedostupni. Nemogućnost prijevoza jedan je od čimbenika koji najčešće obeshrabruje osobe s invaliditetom u traženju posla ili im onemogućuje zdravstvenu skrb. U mnogim slučajevima komunikacijske potrebe osoba s invaliditetom također nisu riješene. Informacije često nisu dostupne u pristupačnim formatima, zbog čega osobe s invaliditetom nemaju pristup osnovnim ICT-ima, poput telefona ili televizije.
7. Nedostatak konzultacija i sudjelovanja. U mnogim su slučajevima osobe s invaliditetom isključene iz procesa donošenja odluka o pitanjima koja izravno utječu na njihove živote.

8. Nedostatak podataka i dokaza. Nedostatak rigoroznih i usporedivih podataka o invalidnosti i dokaza o uspješnim programima često sprječava razumijevanje i djelovanje.

BUGARSKA

Opća statistika o broju osoba s invaliditetom u Bugarskoj ističe brojku od 460 000 osoba s trajnim invaliditetom. Prema akcijskom planu Agencije za osobe s invaliditetom za 2021. (napisao Svilen Penkov, a potpisao Georgi Giokov - ministar Yapošljavanja i socijalne politike), njihov profil je raznolik: 25% je s najvišom fazom invaliditeta (1. skupina); 38% predstavlja 2. skupinu, a 37% su lakši invalidi (3. skupina). Zanimljivo, broj žena (56%) s invaliditetom u Bugarskoj veći je od muškaraca (44%), također je broj osoba s invaliditetom u udaljenim područjima veći u usporedbi s većim gradovima prema posljednjem popisu stanovništva, što je uvelike pod utjecajem demografske krize u zemlji.

S obzirom na COVID 19 napredak iz 2019. i 2020. kao da se izgubio, a osobe s teškim invaliditetom ostale su u drugom planu. Osim toga, postoji sumnja u točnost podataka, zbog mogućnosti građana da sami prebroje i prenesu podatke, a drugo, veliki broj ljudi s obzirom na tu mogućnost odlučuje koristiti i primati naknade od državnih institucija.

Izazovi u obrazovanju u Bugarskoj povezani su s nedostatkom stručnjaka za rad s djecom i učenicima, u skladu s različitim vrstama posebnih obrazovnih potreba, posebno u udaljenim i malim naseljima, kao i s pružanjem pravodobne i kontinuirane obuke i obrazovanja pedagoških stručnjaka za rad s djecom i učenicima sa specifičnim obrazovnim potrebama. Dio problema odnosi se na nedostatak mogućnosti za osiguranje pristupačnog arhitektonskog okruženja za djecu i učenike s poteškoćama u razvoju u vrtićima, školama i uslužnim jedinicama, nedovoljan timski rad i partnerstvo s roditeljima i osiguravajućim ustanovama poticajnog okruženja u vrtićima i škole. Fizički pristup školama i prijevozu te pristup tehničkim pomagalicama problemi su koje treba riješiti. Da bi rezultati bili učinkoviti, inkluzivno obrazovanje zahtijeva ulaganje u izgradnju zgrada bez arhitektonskih barijera. Odgovarajuće obrazovanje učitelja potrebno je i za pružanje opće ili dodatne potpore osobnom razvoju djece i učenika s posebnim obrazovnim potrebama. Potrebna je izrada individualnih nastavnih planova i programa u kojima se djeci i učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama može posvetiti više pažnje i odgovarajuća skrb. Postoji nekoliko naznačenih prepreka u pogledu pružanja mogućnosti neformalnog obrazovanja:

Većina nevladinih organizacija nema pristupačnu infrastrukturu i tehnologije za podršku uključivanju mladih osoba s invaliditetom;

Većina NVO-a zainteresirana je za uključivanje mladih s poteškoćama u neformalno učenje, volontiranje i slobodne aktivnosti, imajući na umu da im je za to potrebno financiranje i obuka osoblja;

Većina NVO-a treba materijale za obuku koji sadrže: metode, aktivnosti i smjernice za povećanje pristupačnosti projekata;

Većina ljudi smatra da moraju učiniti puno promjena i prilagođavanja u pogledu pristupačnosti i usluga koje dobivaju od institucija i nevladinih organizacija.

CIPAR

Najzahtjevniji dio ovog istraživanja bilo je prikupljanje istraživačkih i znanstvenih podataka na Cipru. Prema izvješću „European Semester 2017/2018 country fiche on disability“ koje su izradile Katerina Mavrou i Anastasia Liasidou i usporednim podacima Akademske mreže europskih stručnjaka za osobe s invaliditetom (ANED), unatoč određenom napretku u promicanju prava osoba s invaliditetom pri zapošljavanju, socijalnoj uključenosti (smanjenje siromaštva) i obrazovanju postoje mnoga pitanja kojima se treba pozabaviti ako Cipar želi ispuniti svoje zakonske obveze kao potpisnik UNCRPD-a. Predlaže se da Zaključna opažanja i preporuke Odbora UN-a za CRPD (travanj 2017.) ukazuju na niz problematičnih politika i praksi na Cipru, uključujući one specifične za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu uključenost. Pitanje koje izaziva značajnu zabrinutost je nedostatak nacionalnih podataka o osobama s invaliditetom. Prema izvješću, ovo je manifestacija niskog prioriteta koji se daje pitanjima invaliditeta u ciparskom kontekstu, a mnoge političke inicijative koje se bave potrebama ranjivih skupina ljudi ne uključuju, ili se posebno ne odnose na osobe s invaliditetom. Čak i kada su neki podaci dostupni, oni se često temelje na vrlo ograničenim uzorcima i, kao rezultat toga, valjanost podataka je značajno narušena. Naši su istraživači potvrdili te izazove i stoga nisu bili u mogućnosti pružiti statističke podatke u vezi s državom Cipar i osobama s invaliditetom.

There are numerous references in the Republic of Cyprus Constitution concerning all Cyprus people in both constitutionally established communities - the Greek Cypriot and the Turkish-Cypriot. It is self-evident that these references affect young people and concern all fundamental rights and freedoms, e.g. the right to education in Article 20. Nevertheless, there is no reference to “young people” or “youth”. Which is an additional challenge when it comes to gathering relevant and trustworthy data.

With respect to the national legislation on youth, the terms “youth” and “young people” are explicitly referred to in the Youth Board Law 33(1)/94, which was adopted by the House of Representatives in April 1994 and established the Youth Board of Cyprus.

The National Youth Strategy 2017-2020, described in Article 1 above, puts forward the age range of 14-35 for its target group. Although not legally founded, it was approved and adopted by the Council of Ministers in 2017, “putting the governmental plan for the empowerment of young people into action”, as precisely stated by the President of Cyprus, Mr Nikos Anastasiades.

Postoje brojne reference u Ustavu Republike Cipra koje se odnose na sve građane Cipra u obje ustavom uspostavljene zajednice - ciparske Grke i ciparske Turke. Jasno je da te reference utječu na mlade i da se tiču svih temeljnih prava i sloboda, npr. pravo na obrazovanje u članku 20. Usprkos tome, nema spominjanja „mladih ljudi“ ili „mladih“. Što je dodatni izazov kada je u pitanju prikupljanje relevantnih i pouzdanih podataka potrebnih za ovaj priručnik.

Što se tiče nacionalnog zakonodavstva o mladima, pojmovi "mladi" i "mladi ljudi" izričito se spominju u Zakonu o odboru za mlade 33(1)/94, koji je usvojio

Zastupnički dom u travnju 1994. i kojim je uspostavljena organizacija Ciparski odbor mladih

Nacionalna strategija za mlade 2017.-2020., opisana u gornjem članku 1, ističe dobni raspon od 14 do 35 godina za svoju ciljanu skupinu. Iako nije zakonski utemeljen, odobrilo ga je i usvojilo Vijeće ministara 2017. godine, „stavljajući vladin plan za osnaživanje mladih u djelo“, kako je precizno rekao predsjednik Cipra, g. Nikos Anastasiades.

Prilike i dobre prakse u partnerskim zemljama

Nakon što smo prikupili statističke podatke i pokazali nedostatak informacija i praktične primjene postojećih politika, kao i golemu važnost društveno uključivih inicijativa usmjerenih na mlade s invaliditetom, partneri na ovom projektu istražili su relevantne mogućnosti za mlade s invaliditetom u svakoj od zemalja partnera. To uključuje organizacije i sadržaje usmjerene na pružanje usluga specifičnim ciljnim skupinama te dodatno projekte i inicijative koje smo odabrali za dobre prakse koje pospješuju njihovu uključenost u socijalna pitanja, obrazovanje i zapošljavanje. Neke od ovih dobrih praksi razvili su sami partneri TC4SEE projekta tijekom svog rada u sektoru obrazovanja i socijalnih usluga.

Organizacije

Hrvatska

SOIH je glavna organizacija koja okuplja udruge osoba s invaliditetom u Hrvatskoj. Organizacija uključuje 15 nacionalnih udruga kao mrežu zaštitnih radionica diljem Hrvatske koja dodatno uključuje preko 250 lokalnih udruga osoba sa svim vrstama invaliditeta u Hrvatskoj.

<https://www.soih.hr/>

Kada su u pitanju osobe s oštećenjem vida, postoji samo 1 državna ustanova za formalno obrazovanje slijepih osoba. Riječ je o **Centru za odgoj i obrazovanje Vinko Bek** koji se nalazi u glavnom gradu - Zagrebu. U Centru su dostupni programi osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja za slijepe te psihosocijalne rehabilitacije.

Osnovno obrazovanje traje jednako kao i redovito osnovno obrazovanje u Hrvatskoj, 8 godina. Centar osigurava smještaj i skrb studentima koji dolaze iz drugih gradova.

Što se tiče srednjoškolskog obrazovanja, u Centru su trenutno dostupna 3 programa:

1. Poslovni tajnik (polaznici se osposobljavaju za obavljanje svih administrativno-tajničkih poslova u poduzećima i državnim institucijama – komunikacija sa strankama, korištenje sredstava i pomagala uredske komunikacije, posebice računala s posebnom opremom za slijepe i slabovidne osobe.
2. Telefonist (polaznici stječu visokofunkcionalna znanja i vještine - poznavanje prometa, položaja i uloge telekomunikacija, ovladavaju vještinama i tehnikama telefoniranja i računalnog tipkanja te osnovama rada u kontakt centrima)
3. Administrator (studenti se obrazuju za jednostavne uredske poslove)

Uz Centar Vinko Bek, u Hrvatskoj postoji još jedna javna ustanova socijalne skrbi za slijepe i slabovidne osobe, Centar Silver.

Rehabilitacijski centar Silver jedinstvena je ustanova socijalne skrbi u ovom dijelu Europe koja uključuje rad sa psima pomagačima (psi vodiči, rehabilitacijski i terapijski psi) u rehabilitaciji osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju. Rehabilitacijske usluge koje se pružaju temelje se na načelima jednakosti, pravednosti i kvalitete usluga u skladu s individualnim potrebama i mogućnostima korisnika u svrhu bolje integracije u lokalnu zajednicu. Osnovne odrednice svih aktivnosti su rehabilitacija u cilju potpunog uključivanja korisnika.

<http://czrs.hr/centar-za-rehabilitaciju-silver/>

Visoko obrazovanje u Hrvatskoj nije prilagođeno slijepim i slabovidnim osobama, čime se suočavamo s važnom ulogom civilnog društva u javnom sektoru. Zahvaljujući projektu udruge Zamisli, koja već 7 godina provodi aktivnosti adaptacije literature za slijepe i slabovidne učenike, deseci njih ostvarili su jedno od temeljnih ljudskih prava, pravo na obrazovanje.

Udruga Zamisli je udruga za promicanje kvalitetnog obrazovanja mladih s invaliditetom, a djeluje od 2005. godine. Ciljevi udruge su poticanje mladih s invaliditetom na sudjelovanje u obrazovnom sustavu, informiranje i savjetovanje mladih, uključivanje mlade u aktivnosti vezane uz aktivno sudjelovanje u društvu, uključiti osobe s invaliditetom u aktivnosti vezane uz aktivno sudjelovanje u zajednici, razvijati suradnju na nacionalnoj i međunarodnoj razini. poticanje volontiranja i sl.

www.zamisli.hr

Osim udruge Zamisli, tu je i **Centar UP2DATE** koji provodi projekt "Digitalna knjiga po mjeri svakog učenika" kroz koji prilagođava literaturu za slijepe učenike. Projektom će se u 2022. prilagoditi 45 knjiga za 2 studenta Fakulteta Hrvatskih studija. Projekt "Digitalna knjiga po mjeri svakog studenta" provodi se u partnerstvu s Fakultetom Hrvatskih studija, uz financijsku potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja.

Centar UP2DATE jedina je organizacija koja se bavi razvojem i primjenom ICT-a u svakodnevnom životu korisnika s invaliditetom. Djeluje za dobrobit svih kategorija osoba s invaliditetom i zajednički nastoji pokrenuti stvaranje univerzalnog dizajna. U svojoj bazi imaju više od 650 registriranih korisnika. U zainteresiranoj javnosti nametnuli su se kao jedan od važnih čimbenika u području informiranja i savjetovanja, organiziranja i provođenja informatičkih edukacija, pružanja usluga tehničke podrške korisnicima novih tehnologija, pružanja vizualne pomoći i tumača znakovnog jezika, dostupnosti digitalnih sadržaja, prilagodba kulturnog sadržaja itd.

<https://up2date.hr/>

Neformalno obrazovanje slijepih osoba u Hrvatskoj dostupno je samo u nekim projektima, pa ga privatni dionici organiziraju samo u sklopu neke od projektnih aktivnosti.

Jedno od najrasprostranjenijih privatnih visokih učilišta u Hrvatskoj, **Algebra**, vjerojatno je prvo provodilo ovu vrstu obrazovanja u EU projektu, financiranom iz IPA-e, u razdoblju 2008.-2009. Nositelj projekta je **Hrvatska udruga za promicanje i razvoj tifle tehnike (HPURT)**, a uz Pučko otvoreno učilište Algebra partner je i Hrvatski informatički savez. Opći cilj projekta je doprinijeti konkurentnosti slijepih i slabovidnih osoba na tržištu rada. Tijekom projekta informatička literatura prilagođena je slijepim i slabovidnim osobama, tiskana na Brailleovom pismu i pohranjena u digitalnom obliku, čime je slijepim i slabovidnim osobama omogućeno samostalno praćenje nastave. Za 30 slijepih i slabovidnih osoba omogućen je verificirani program osposobljavanja za osnovno i napredno korištenje računala, ECDL operater. Osim toga, osnovan je i opremljen specijalizirani informatički centar za obuku slijepih i slabovidnih u Zagrebu te je razvijen interaktivni portal za slijepe i slabovidne osobe.

<https://www.algebra.hr/>

HPURT je udruga osnovana 1991. godine s ciljem poboljšanja kvalitete života i zadovoljavanja svakodnevnih potreba slijepih i slabovidnih osoba. Udruga provodi aktivnosti informiranja, edukacije, primjene suvremenih znanstvenih i tehnoloških spoznaja u unapređenju tifle tehničkih pomagala za svakodnevni život. Udruga kontinuirano radi na organiziranju certificiranih ECDL edukacija za osobe oštećena vida.

www.in-portal.hr/in-portal-news/sport/333/-huprt-hrvatska-udruga-za-promicanje-i-razvoj-tifle-tehnike-

ŠPANJOLSKA

Glavne organizacije koje rade sa skupinama u nepovoljnom položaju u Španjolskoj okupile su se u **"Platformi nevladinih organizacija za društveno djelovanje"**. Platforma nevladinih organizacija Social Action državna je, privatna, nevjerska i neprofitna organizacija koja radi na promicanju punog razvoja socijalnih i građanskih prava najranjivijih i nezaštićenih skupina u našoj zemlji te jačanju trećeg sektora društvenog područja. U 2020. godini Platformu udruga za društveno djelovanje činilo je 35 najreprezentativnijih nevladinih organizacija, konfederacija, federacija i državnih mreža u našoj zemlji, koje su pružile 17 095 050 usluga i ostvarile suradnju 3 423 890 članova, 1 221 589

dragovoljaca i 110 396 radnika. Platforma, proglašena javnim komunalnim poduzećem 6. veljače 2007., dio je važnih međunarodnih organizacija.

Njezina je misija braniti prava najugroženijih skupina i pojedinaca, promicati sudjelovanje u području društvenog djelovanja, generirati društvene promjene, zastupati organizacije pred javnim vlastima i voditi ih oko zajedničkog projekta.

Njezini ciljevi su:

- Promicati uvjete tako da su sloboda i jednakost pojedinca i grupa u koje je integriran stvarne i djelotvorne.
- Ukloniti prepreke koje sprječavaju ili ometaju puninu ljudi.
- Doprinijeti uključivanju i društvenoj koheziji i boriti se protiv situacija marginalizacije i društvene diskriminacije.
- Braniti građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava najugroženijih sektora.
- Unaprijediti treći sektor društvenog područja.
- Promicati njihovu artikulaciju na državnoj i regionalnoj razini.
- Promicati kvalitetu u programima, uslugama i aktivnostima svojih članica.
- Promicanje pune ravnopravnosti između muškaraca i žena u svim područjima djelovanja platforme.

<https://www.plataformaong.org/>

ONCE (Organización nacional de Ciegos Españoles)

Društvena priroda ONCE-a prožima i uvjetuje krajnju svrhu ove udruge slijepih, a to je postizanje dva glavna cilja: samopouzdanje i puna socijalna integracija njezinih članova.

Specijalizirane socijalne usluge su zaštitni znak ustanove. ONCE izdvaja preko 230 milijuna eura godišnje (brojka za 2009.) za društvene aktivnosti.

Model usluge ONCE jedinstven je u svijetu. Uključuje svaki specijalizirani aspekt i/ili uslugu koju bi slijepa ili slabovidna osoba mogla trebati: obrazovanje, zapošljavanje, rehabilitacija, prilagođena tehnička pomagala, komunikacija i pristup informacijama, sport, slobodno vrijeme itd.

Sposobnost ONCE-a da svojim slijepim članovima pruži specijalizirane usluge plod je poticajnih ulaganja tisuća naših sugrađana svaki dan kupnjom proizvoda za igre na sreću ove organizacije.

Osobna autonomija

Krajnji cilj socijalnih usluga koje pruža ONCE je da slijepa i/ili slabovidna osoba postignu puno samopouzdanje. Specijalizacija ovih usluga ključna je za postizanje rezultata.

Stručnjaci organizacije imaju zapaženu ulogu u aktivnostima rehabilitacije koje obuhvaćaju sve aspekte života člana ONCE-a.

Postizanje odgovarajuće mobilnosti i maksimiziranje preostalih vizualnih sposobnosti neki su od ciljeva koji se mogu ostvariti uz dovoljno vremena i strpljenja.

Rezultati su zajamčeni kvalitetom personalizirane njege. Bilo da se radi o korištenju štapa za kretanje ili odabiru psa vodiča za povećanje autonomije, oba izbora zahtijevaju odgovarajuću obuku.

Obrazovna inkluzija

ONCE podržava inkluzivni obrazovni model za djecu članove, dječake i djevojčice koji uče u školama u Španjolskoj. Devedeset osam posto njih, ili gotovo 7500 slabovidnih učenika, stječe normalno obrazovanje u redovnim školama diljem zemlje.

Ovi mladi članovi također imaju na raspolaganju gotovo 500 predanih ONCE stručnjaka koji im pomažu u učenju i pružaju im materijal koji im je potreban za sudjelovanje u aktivnostima u učionici. Također pomažemo njihovim učiteljima, razrednicima i obiteljima kako bi svi bili uključeni u proces učenja.

Specijalizirano učenje za djecu s oštećenjima vida pruža se u pet centara ONCE koji se nalaze u Madridu, Barceloni, Pontevedri, Sevilli i Alicanteu. To su takozvani Obrazovni resursni centri (CRE na španjolskom) u kojima se održavaju nestrukturirani tečajevi, ovisno o zahtjevima tržišta rada, i/ili se podučavaju specijalizirane vještine gluhe i slijepe djece.

Tečajevi na Brailleovom pismu, korištenje prilagođene računalne opreme, tehnike učenja, orijentacija i mobilnost, socijalne vještine i slično neki su od specifičnih predmeta koji se poučavaju studentima s oštećenjima vida.

Gluhoslijepoća

Invaliditet koji kombinira dva senzorna nedostatka, vizualni i slušni, poznat je kao gluhoslijepoća. Posebne potrebe i problemi u komunikaciji koji proizlaze iz ovog invaliditeta ovise o opsegu ili ozbiljnosti stanja kod pojedinca.

Oni članovi ONCE-a koji pokazuju slušni nedostatak nazivaju se "gluhoslijepi članovi".

Kako bi se pomoglo tim članovima i po nalogu ONCE-a, 2007. godine osnovana je Zaklada ONCE za skrb o osobama s gluhoslijepošću (FOAPS na španjolskom).

<https://www.once.es/>

Federacija autizma Sevilla

Organizacija koji predstavlja osobe s poremećajima iz spektra autizma (TEA) i njihove obitelji u Andaluziji povijest počinje 26. lipnja 1992. godine. Savez je nastao s namjerom da podrži i udruži napore udruga srodnika osoba s ASD-om, kao i da učinkovito odgovori na zahtjeve i potrebe grupe.

Autismo Andalucía je član Konfederacije "Autismo España", Andaluzijskog vijeća za osobe s invaliditetom" i član osnivač CERMI-Andalucía. Osim toga, Autismo Andalucía je proglašena javnim komunalnim poduzećem od strane Ministarstva unutarnjih poslova (BOE 05 /12/2015).

Misija

Svrha Autismo Andalucía je osigurati kvalitetu života osoba s ASD-om i njihovih obitelji u svim područjima i kroz njihov životni ciklus. Naša je misija također služiti kao poveznica između različitih udruga, promičući međusobnu suradnju.

Ukupno 17 udruga dio je Saveza za autizam Andaluzije. U ovom odjeljku možete provjeriti koji su to entiteti. Također možete konzultirati usluge i resurse namijenjene osobama s poremećajem iz autističnog spektra i njihovim obiteljima u vašoj pokrajini.

Usluge i resursi

Autismo Andalucía i njegovi članovi rade u koordinaciji s upravama, javnim i privatnim subjektima kako bi olakšali pristup resursima i uslugama za osobe s ASD-om pod istim uvjetima kao i za ostatak stanovništva.

<https://www.autismoandalucia.org/>

Disgenil

Disgenil je regionalna udruga roditelja i skrbnika osoba s invaliditetom osnovana u ožujku 2004. godine. Disgenil nastaje s ciljem postizanja integracije i normalizacije osoba s invaliditetom u svim aspektima i fazama njihova života: obitelj, škola, obuka, posao, društvo..., kao i poboljšati svoje prilike i pružiti podršku koja im omogućuje da poboljšaju kvalitetu života.

Organizacija se sastoji od 26 stručnjaka raspoređenih u četiri centra koji čine entitet. Dio smo Full Inclusion (organizacije koja predstavlja osobe s intelektualnim teškoćama u Španjolskoj) i Platforme volontera Córdobe.

Disgenil je udruga proglašena javnom komunalnom organizacijom od 5. travnja 2011. i registrirana je kao udruga u različitim registrima Ministarstva zdravstva,

pravosuđa, socijalnih službi i u registru susjedskih udruga Puente Genila. Osim toga, imaju certifikat kvalitete (ISO 9001) od strane Bureau Veritasa.

Centri koji čine Disgenil su sljedeći:

Centar za rani odgoj

Inkluzivni centar

Radni dnevni centar

Dnevni centar

<https://www.disgenil.es>

BUGARSKA

U Bugarskoj postoji nekoliko organizacija i institucija koje rade s osobama s invaliditetom.

Agencija za osobe s invaliditetom

Agencija organizira više vrsta aktivnosti usmjerenih na socijalno uključivanje i obrazovanje osoba s invaliditetom. To su:

- sudjeluje u mehanizmu koordinacije u području politika prava osoba s invaliditetom;
- izrađuje i održava informacijsku bazu podataka za osobe s trajnim invaliditetom;
- vodi registar specijaliziranih poduzeća i zadruga osoba s invaliditetom;
- obavlja nadzor nad poslovima pružanja pomagala, uređaja i objekata za osobe s invaliditetom i medicinskih proizvoda koji su navedeni u popisima iz čl. 61. st. 1. Zakona o osobama s invaliditetom;
- razvija programe i financira mjere za poticanje gospodarske inicijative osoba s invaliditetom i gospodarske inicijative u interesu osoba s invaliditetom;
- razvija programe i financira projekte rehabilitacije, socijalne integracije i pristupačnog okruženja za osobe s invaliditetom;
- financira ciljane projekte i programe specijaliziranih poduzeća i zadruga osoba s invaliditetom iz čl. 49. Zakona o osobama s invaliditetom.

<https://ahu.mlsp.government.bg/home/>

Nacionalno vijeće osoba s invaliditetom u Bugarskoj

Nacionalno vijeće za integraciju osoba s invaliditetom je savjetodavno tijelo Vijeća ministara. U njoj već sudjeluju nevladine organizacije poput Saveza slijepih Bugarske, Saveza gluhih Bugarske, Saveza invalida Bugarske, Saveza ratnih vojnih invalida i žrtava rata, Bugarske udruge dijabetičara. Bugarska udruga za osobe s intelektualnim teškoćama, Nacionalna udruga gluhoslijepih u Bugarskoj, Nacionalni savez radnih zadruga, Nacionalna potrošačka zadruga slijepih u Bugarskoj, Nacionalni centar za socijalnu rehabilitaciju, Komisija za integraciju osoba s trajnim invaliditetom, Udruga roditelja Djeca s oštećenjem sluha, Udruga roditelja slabovidne djece, Udruga Nacionalni savez zadruga osoba s invaliditetom, Nacionalna federacija poslodavaca osoba s invaliditetom i Savez zadruga vojnih invalida u Bugarskoj. Ove organizacije osoba s invaliditetom i za osobe s invaliditetom doprinose oblikovanju državne politike u ovom području i imaju značajnu ulogu u poboljšanju regulative. Kao predstavnici civilnog društva štite prava i interese osoba s invaliditetom te sudjeluju u izradi normativnih i strateških dokumenata. Uz njihovo sudjelovanje izrađena je Strategija za osiguranje jednakih mogućnosti za osobe s invaliditetom.

Za sada je 14 nevladinih udruga osoba s invaliditetom prepoznato kao predstavnici na nacionalnoj razini u Nacionalnom vijeću za integraciju osoba s invaliditetom. Cilj je sudjelovanjem ovih organizacija u radu Nacionalnog vijeća osigurati dobru suradnju između civilnog društva osobno i nositelja vlasti u oblikovanju politike za osiguranje jednakih mogućnosti za osobe s različitim invaliditetom, kao i njihove prava i poštivanje dostojanstva. Vijeće provodi sljedeće aktivnosti:

- Pomaže Narodnoj skupštini, Vladi i općinama u izradi zakona i podzakonskih akata kojima se poboljšavaju uvjeti života osoba s težim invaliditetom.
- Sudjeluje u izradi nacionalne socijalne politike za izjednačavanje mogućnosti integracije osoba s invaliditetom.
- Prati provedbu nacionalnog zakonodavstva kojim se uređuju prava osoba s trajnim invaliditetom i obveze koje proizlaze za bugarsku državu u tom području iz ratificiranih međunarodnih akata.
- Radi na povećanju usluga koje se nude osobama s trajnim invaliditetom, podupirući njihovu integraciju u svim sferama društvenog života.
- Provodi informativne, o ljudskim pravima, antidiskriminacijske i druge zakonom dopuštene kampanje.
- Organizira i provodi savjetovanja, seminare, simpozije, konferencije, kongrese, radionice i dr. za razvoj i rješavanje praktičnih i organizacijskih problema, a vezanih uz glavne ciljeve i zadatke Udruge.

https://saveti.government.bg/web/cc_11/1

Udruga "ZA TEBE" ("За тебе") - sudjeluje u projektu terapije konjima. Kao rezultat toga, izrađen je priručnik koji sadrži metodologije za kreiranje i razvoj programa terapije uz pomoć konja uz sudjelovanje mladih, volonterski program

za mlade, metodologije u različitim vrstama terapije uz pomoć konja i komparativnu analizu dobre prakse u Bugarskoj , Europi i svijetu.

<http://foryoubg.org/en/welcome/>

Zaklada Paint and Quarter Horse Bulgaria - terapijsko jahanje je aktivnost vođena konjima čiji je cilj pridonijeti poboljšanju fizičkog, mentalnog i emocionalnog stanja osobe s invaliditetom. Svaki posjet imanju sadrži nekoliko aktivnosti za dijete i roditelja. Po dolasku, djeca i roditelji provode neko vrijeme prilagođavanja na novu sredinu i pripreme za avanturu. Dijete tada sudjeluje, koliko god je to moguće, u pripremi konja za jahanje.

<https://bg.pqfbulgaria.org/>

CIPAR

Što se tiče usluga socijalne skrbi, socijalne i zdravstvene skrbi, mladi imaju pristup općim javnim sustavima kojima upravljaju nadležna ministarstva, odnosno **Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo rada, skrbi i socijalnog osiguranja**.

Neke strukture ili organizacije koje su specifičnije usmjerene na mlade i nude svoje usluge za dobrobit, zdravlje i blagostanje mladih opisane su u nastavku:

Odbor mladih Cipra (ONEK)

Odbor mladih Cipra osnovan je 1994. godine kao javna pravna osoba u skladu sa Zakonom o odborima mladih iz 1994. (N.33 (I)/94), koji je jednoglasno usvojio Zastupnički dom. Od početka svog djelovanja 2. lipnja 1994. godine, kada je imenovan prvi Upravni odbor, organizacija je mladima ponudila brojne mogućnosti za aktivno sudjelovanje u društvenim aktivnostima na Cipru i inozemstvu.

Primarna uloga organizacije je savjetodavna, ali također poduzima projekte vezane uz mlade i NEET-ove, nakon odobrenja Vijeća ministara, bilo tijekom odobravanja godišnjeg proračuna organizacije ili na temelju druge značajne odluke. Upravni odbor, kao savjetodavno tijelo, putem ministra prosvjete i kulture Vijeću ministara podnosi prijedloge o oblikovanju cjelovite i specijalizirane politike prema mladima.

<https://onek.org.cy/en/>

Panciparska organizacija za osobe s invaliditetom

P.O.A.A. Cipar je osnovana 1966. i prva je organizacija za osobe s invaliditetom (AMEA) osnovana na Cipru. Glavna svrha je promicanje zahtjeva osoba s invaliditetom i osiguranje njihovih prava kako postoje u amandmanu Ujedinjenih naroda.

Danas se P.O.A.A. može naći u svim regijama Cipra te je učinkovito pridonijela izmjenama i dopunama zakonodavstva o usklađivanju s Europskom unijom koje promiču pristojan život za osobe s invaliditetom.

<https://www.facebook.com/Pancyprian-Organization-of-people-with-Disabilities-Limassol-774536986211337/>

Panciparski savez za osobe s invaliditetom

Panciparski savez za osobe s invaliditetom ima za cilj pružiti Odboru za prava osoba s invaliditetom (Odbor) dodatne informacije o provedbi Konvencije Ujedinjenih naroda (UN) o pravima osoba s invaliditetom (CRPD) na Cipru, nakon alternativnog izvješća podnesenog Odboru u kolovozu 2016. Također, ovaj podnesak daje odgovore na popis pitanja o Cipru koji je usvojio Odbor.

Panciparski savez za osobe s invaliditetom osnovan je u prosincu 2015. sa svrhom sudjelovanja u reviziji Državnog izvješća o provedbi CRPD-a na Cipru. Savez se sastoji od dvadeset (20) organizacija koje predstavljaju širok raspon osoba s invaliditetom i njihovih obitelji na Cipru

<http://www.kysoa.org.cy/>

Panciparska organizacija slijepih

Panciparsku organizaciju slijepih (POT) osnovalo je 1980. godine 20 slijepih i slabovidnih osoba, građana Cipra. Do tada su slijepe osobe na Cipru i u inozemstvu zastupali videći ljudi, članovi Panciparske udruge za dobrobit slijepih.

Organizacija je nevladina i uglavnom se financira kroz donacije. Glavni financijski podupirač udruge je spomenuta udruga koja i dalje radi na prikupljanju sredstava i projektima za dobrobit slijepih općenito.

<http://www.pot.org.cy/index.php/en/about-the-pot>

Ciparsko vijeće mladih (CYC)

CYC je Nacionalno vijeće mladih Cipra. Osnovan je 1996. i postao je potpuno aktivan član Europskog foruma mladih 1997. Trenutno okuplja 63 organizacije članice, političke i nepolitičke nevladine organizacije mladih iz obje zajednice na Cipru, sve vjerske manjine i međunarodne studente koji žive na Cipru. Cilj mu je promicati dijalog i suradnju među mladima na Cipru te ih povezati s mladima u Europi i svijetu. Područja njegova interesa, uvijek vezana uz mlade, uključuju ljudska prava i jednakost, zapošljavanje i socijalna pitanja, aktivno građanstvo i cjeloživotno učenje, neformalno obrazovanje i politike za mlade.

CYC je osnovan za promicanje suradnje između organizacija mladih na Cipru i organizacija mladih u Europi i svijetu. To je dobrovoljna, neprofitna udruga otvorena za organizacije mladih na Cipru, koja se u svom djelovanju vodi načelima opisanim u Povelji UN-a i Europskoj konvenciji o ljudskim pravima. Organizira događaje, seminare, radionice i aktivnosti koje svojim članovima pružaju potreban prostor za razmjenu dobrih praksi, interesa i iskustava o bilo kojoj temi vezanoj za mlade. CYC je također glavni dionik u Dijalogu mladih EU-a koji nastoji promicati političko sudjelovanje svih mladih Cipra.

<https://cyc.org.cy/>

Ciparsko vijeće za izbjeglice

Ciparsko vijeće za izbjeglice neovisna je, neprofitna organizacija osnovana kao evolucija Jedinice za humanitarna pitanja nevladine organizacije Future Worlds Centre. Tijekom svojih 11 godina rada, Jedinica je značajno narasla i postala stručnjak na Cipru za pitanja vezana uz izbjeglice, što ju je učinilo jednim od glavnih aktera na Cipru u tom području. Osim provedbe projekta financiranog od UNHCR-a od 2006. do 2017., Jedinica je provela mnoge povezane projekte u okviru različitih fondova kao što su UNVFVT, fondovi EC, EPIM, ECRE, Njemačko veleposlanstvo i drugi.

S obzirom na rast Jedinice, Upravni odbor Future Worlds Center podržao je njenu evoluciju u neovisni entitet, koji se fokusira isključivo na pitanja vezana uz izbjeglice i tražitelje azila, kao i druga međusobno povezana pitanja. Neovisni subjekt pod nazivom 'Cyprus Refugee Council' prva je nevladina organizacija na Cipru koja se primarno usredotočuje na izbjeglice. Posao je obavljala Jedinica, a postojeći tim je prebačen u CyRC. Ciparsko vijeće za izbjeglice predviđa pošteno i uključivo društvo koje nudi zaštitu i podršku svima.

Ciparsko vijeće za izbjeglice (Cyprus Refugee Council - CyRC) nastoji štititi, podržavati i zagovarati prava ranjivih skupina na Cipru, promičući njihovu učinkovitu integraciju u društvo domaćina. Fokusirajući se na izbjeglice, tražitelje azila, pritvorenike, žrtve trgovine ljudima i one koji su preživjeli torturu, CyRC blisko surađuje s lokalnim društvom kako bi pružio kvalitetne usluge na razini pojedinca, zajednice i politike.

<https://www.cyrefugeecouncil.org>

Informacijski centar za migrante (MIC)

Informacijski centar za migrante (MIC) razvio je usluge koje se temelje na temeljnim vrijednostima slušanja, empatije, razumijevanja i podrške pojedinačnim ranjivim migrantima. Četiri ureda zapošljavaju visoko obučeno osoblje spremno odgovoriti na različite zahtjeve.

MIC radi s pojedincima, obiteljima i grupama u zajednici kako bi identificirao njihove potrebe i pružio informacije o nizu opcija koje su im dostupne. MIC ih podržava u pristupu uslugama i resursima koji zadovoljavaju njihove potrebe i izgradnji novih vještina za harmonično prilagođavanje ciparskom kulturnom i društvenom okruženju.

Prikladno osposobljeno i kvalificirano osoblje odgovara na općenite i specifičnije potrebe migranata na temelju pristupa usmjerenog na pojedinca. Sveobuhvatni pristup Centra pokriva mnoga pitanja vezana uz naseljavanje i integraciju novih zajednica i zajednica u nastajanju. MIC pruža sveobuhvatnu uslugu nudeći profesionalne, pravovremene savjete inkluzivnoj skupini klijenata, uključujući tražitelje azila, izbjeglice i druge ranjive migrante. Korisnici će imati pristup besplatnim, bespriječnim, sveobuhvatnim stručnim savjetima i podršci u ključnim trenucima svog života. Prioritet će se dati područjima useljavanja, stanovanja i neimaštine, socijalne skrbi i zdravlja. MIC se raduje suradnji s nevladinim organizacijama i partnerima u vladinim odjelima kako bi međusobno

nadopunili rad kako bi učinkovito i djelotvorno odgovorili na potrebe najranjivijih pojedinaca među novim zajednicama i zajednicama u nastajanju.

<https://mihub.eu/en/>

Projekti i aktivnosti

HRVATSKA

Nekoliko organizacija u RH radi na jačanju zapošljivosti osoba s oštećenjem vida kroz provedbu projekata.

Projekt MEK: Projekt jačanja zapošljivosti mladih osoba oštećena vida pod nazivom „Mobilnost, obrazovanje, komunikacija“ (MEK) provodi spomenuti Centar UP2DATE (nositelj) u partnerstvu s 8 srodnih organizacija iz inozemstva. Cilj projekta je kroz 10-dnevnu razmjenu mladih slabovidnih osoba postići slijedeće ciljeve:

Unaprijediti znanja i vještine slijepih i slabovidnih mladih ljudi od 16 do 25 godina u području informacijske komunikacije, socijalnih vještina, predstavljanja potencijalnom poslodavcu, osposobljavanja za razgovore za posao te asistivnih tehnologija.

Informirati mlade od 16 do 25 godina s težim oštećenjima vida o mogućnostima i prednostima korištenja informacijskih, komunikacijskih i asistivnih tehnologija, promicati potrebu usavršavanja tehničkih i socijalnih vještina te podizati razinu mobilnosti i kvalitete života ovih mladih ljudi.

Povećati samopouzdanje i neovisnost slabovidnih mladih koji će sudjelovati u razmjenama mladih.

<https://up2date.hr/mek/>

Projekt Nova znanja za sretnije sutra: Udruga za unaprjeđenje obrazovanja slijepih i slabovidnih - UUOSSO provodi ovaj projekt financiran iz Europskog socijalnog fonda.

Svrha projekta je omogućiti slijepim i slabovidnim osobama bolji položaj na tržištu rada kroz osposobljavanje za dodatna zanimanja i pohađanje radionica mekih vještina. Projektom se povećava potencijal zapošljavanja 15 marginaliziranih osoba (osoba s invaliditetom) kroz jačanje stručnih znanja, provedbu obrazovanja odraslih i razvoj mekih vještina.

U sklopu projekta održana je radionica "Što nam znači posao?". Radionici su prisustvovala 4 osobe s invaliditetom. Korisnici su se upoznali s temom mekih i tvrdih vještina, naučili koje komunikacijske tehnike doprinose uspješnoj komunikaciji, dobili smjernice kako napisati dobru molbu i životopis te kako se uspješno predstaviti na razgovoru za posao. Sudionicima (slabovidnim osobama) prezentirana je oprema koju mogu koristiti na radnom mjestu te su razmijenjena

iskustva o korištenju raznih programa i uređaja koje koriste osobama s poteškoćama u vidu.

<http://www.uuosso.hr/default.aspx?id=1180>

Projekt Korak koji nedostaje: Hrvatski savez slijepih provodi projekt *Korak koji nedostaje* financiran iz Europskog socijalnog fonda. Opći cilj projekta je povećati socijalnu uključenost nezaposlenih osoba s oštećenjem vida izgradnjom potrebnih kompetencija i vještina za aktivno i konkurentno uključivanje na tržište rada.

Specifični ciljevi:

- Osposobljavanje nezaposlenih osoba s oštećenjem vida za tržište rada uključivanjem u verificirane programe obrazovanja odraslih.
- Jačanje vještina i kompetencija nezaposlenih osoba s oštećenjem vida za tržište rada kroz komunikacijske i rehabilitacijske treninge.
- Jačanje kapaciteta stručnjaka za rad s nezaposlenim osobama u marginaliziranim skupinama i usavršavanje profesionalnih vještina stručnjaka iz organizacije prijavitelja.

Ciljane skupine:

- nezaposlene osobe s oštećenjem vida
- stručnjaci koji rade s nezaposlenim osobama koje pripadaju marginaliziranim skupinama.

U skladu s planiranim aktivnostima i ciljevima u sklopu projekta u Zagrebu su provedeni verificirani programi edukacije masera i ECDL operatera za nezaposlene osobe s oštećenjem vida. U programu za masere sudjelovalo je šest nezaposlenih osoba s oštećenjem vida, a tijekom trajanja programa sudionicima projekta organiziran je smještaj u Zagrebu kako bi se osigurala optimalna razina podrške i dostupnost svih sadržaja važnih za uspješnu provedbu programa.

U drugi obrazovni program „ECDL operater“ uključeno je 10 nezaposlenih osoba s oštećenjem vida. Tijekom programa polaznicima je bila osigurana tehnička podrška za uspješno svladavanje gradiva i polaganje ispita. U suradnji s Pučkim otvorenim učilištem "Algebra", devet studenata je uspješno položilo ispite i čeka ih samostalni seminarski rad.

<http://savez-slijepih.hr/project/zavrseni/2021-2/eu-korak-koji-nedostaje/>

Projekt TECH.LIBRARY: Gradska knjižnica Rijeka sudjeluje kao partner u projektu koji je dio Erasmus+ programa u području strateškog partnerstva u obrazovanju odraslih. Cilj projekta je unaprijediti usluge narodne knjižnice za slijepe i slabovidne osobe. To se postiže korištenjem ICT alata i osposobljavanjem knjižničnog osoblja uz uspostavu međunarodne mreže knjižnica za suradnju u odgovoru na potrebe slijepih i slabovidnih korisnika. Digitalne tehnologije i mrežni alati ključni su pokretači poboljšanja knjižničnih usluga za čitatelje oštećena vida.

TECH.LIBRARY se fokusira na 3 glavna cilja:

- razmjenu najboljih praksi među osobljem različitih knjižnica o uslugama i ICT alatima za uključivanje slabovidnih korisnika
- proširiti digitalne kompetencije knjižničnog osoblja kroz prilagođene aktivnosti obuke o ICT alatima
- uspostaviti mrežu knjižnica za suradnju kao odgovor na potrebe slabovidnih korisnika.

Projekt će uključiti 122 sudionika u obuku i razmjenu najboljih praksi, dok će 260 sudjelovati u događajima dijeljenja projektnih rezultata.

Očekivani rezultati projekta su internetska platforma TECH.LIBRARY, video za obuku na 7 različitih jezika te praktični vodič i preporuke najbolje prakse na 7 različitih jezika.

Očekivani učinak projekta je promicanje profesionalnog razvoja knjižničnog osoblja u ICT metodologijama, uz istovremeno poboljšanje njihovih ključnih kompetencija i poticanje puno veće uključenosti u knjižnice poboljšanjem ključnih usluga za slijepe i slabovidne korisnike diljem Europe.

<https://www.rijeka.hr/gradska-uprava/eu-projekti/aktualni-projekti/tech-library/>

3D and Virtual Reality Technologies for VET projekt: Erasmus + KA2 projekt u okviru ključne aktivnosti Suradnja za inovacije i razmjenu dobrih praksi razvijen je u okviru međunarodnog konzorcija. Koordinator je Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, a konzorcij čine partneri iz Hrvatske, Francuske, Norveške i Rumunjske.

Glavni cilj projekta je širenje znanja studentima, profesorima i ostalim entuzijastima iz područja novih tehnologija CAD modeliranja, 3D printanja i virtualne stvarnosti. Poseban fokus je na ciljnim skupinama: tehničkim i strukovnim školama.

Glavna ideja projekta je razvoj, dizajn i prijenos inovativnih specijaliziranih vještina i alata koji se koriste u području aditivnih tehnologija, robotike i virtualne stvarnosti u sektoru strukovnog obrazovanja kroz razvoj specijaliziranih obrazovnih modula.

Primjena mješovitog učenja, odnosno povezivanje online učenja s praktičnim offline učenjem „uvelike bi olakšalo stjecanje novih znanja i vještina u visokotehnološkim tehnologijama te koristilo nastavnicima, učenicima i ostalim zainteresiranim korisnicima“.

Očekivanja korisnika projekta usmjerena su na brzo stjecanje vještina i znanja kako bi stečena znanja bila relevantna i usklađena s novim trendovima u industriji. Posebna pozornost posvetit će se oblikovanju prikladnih materijala za slijepe i slabovidne osobe, kao i osobe s tjelesnim invaliditetom. Ovim projektom stvorit će se prototip sustava učenja koji se može brzo razvijati u skladu s potrebama brzih tehnoloških promjena i osigurati brzo pružanje stručnosti budućim generacijama strukovnog obrazovanja u Hrvatskoj i inozemstvu.

<https://www.unipu.hr/en/international-cooperation/projects/3dandvrforvet>

ŠPANJOLSKA

U Španjolskoj nalazimo mnoštvo informacija o mogućnostima uključivanja mladih s invaliditetom u područje neformalnog obrazovanja. Više od 20 godina analiziraju se njihovi problemi i primjenjuju rješenja kroz opće inkluzivne obrazovne planove u različitim autonomnim zajednicama. Španjolski partner u ovom projektu proveo je nekoliko projekata usmjerenih na inkluziju mladih s invaliditetom

Projekt Solidarnost bez granica

Riječ je o individualnom volonterskom projektu uključenom u Europske snage solidarnosti koji udruga Europa 2020 provodi u koordinaciji s Gradskim vijećem Puente Genil i školom Compañía de María. U ovom projektu izričito smo odlučili da nećemo raditi na "projektima s invaliditetom" gdje su mladi ljudi s invaliditetom ponovno isključeni, već smo željeli potaknuti "projekte s različitim sposobnostima" gdje vršnjaci sa i bez invaliditeta imaju autentičnu priliku naučiti prihvaćati jedni druge u procesu, bez obzira na njihove sposobnosti i invaliditet. Trudili smo se biti inkluzivni i uključiti sve mlade ljude, uključujući i onih 15% s invaliditetom. Mislimo da se ovim projektom mladi s invaliditetom osjećaju prihvaćenije i integrirani dok se oni bez invaliditeta uče s njima odnositi. Štoviše, ovaj projekt pridonosi jednakosti i pravu mladih na sudjelovanje.

U ovom konkretnom slučaju, 3 mlada sudionika, različitih sposobnosti i prethodnih znanja, sudjeluju u radu i pružaju podršku u školi Compañía de María, istovremeno pružajući aktivnosti socijalne uključenosti mladim ljudima sa i bez invaliditeta, korisnicima centra.

<http://www.aeuropa2020.com/solidarios-sin-fronteras-2021>

Projekt Mesa local de juventud

Projekt participativnog okupljanja "Mesa Local de Juventud" osnovan je u Puente Genilu 2007. godine, kao odgovor na nedostatak inicijative i sudjelovanja mladih u donošenju odluka u njihovoj zajednici. Na ovaj način, od tog trenutka i zahvaljujući podršci grada Puente Genil, mlade žene preuzele su učinkovitu kontrolu nad aktivnostima slobodnog vremena kroz rad na temama poduzetništva i socijalne uključenosti u svojoj općini. "Mesa" ima godišnji proračun kojim izravno upravljaju mladi općine za korištenje i uživanje cijele zajednice.

S vremenom smo mogli primijetiti da je uključivanje mladih s određenim nedostacima bilo složenije u ovoj vrsti djelovanja, čime je započeo proces podrške uključivanju mladih u nepovoljnom položaju. Na ovaj način donesene su mjere za približavanje i razumijevanje svake mlade osobe u populaciji bez obzira na njen spol, socijalne, ekonomske, rasne različitosti ili invaliditet.

Trenutno, "La Mesa" uključuje više od 1000 mladih ljudi godišnje u svojim aktivnostima, a koji predstavljaju cjelokupno stanovništvo grada, uključujući i sudjelovanje mladih u nepovoljnom položaju ili s manje mogućnosti.

Zbog toga je ovaj projekt osvojio brojne nagrade u Andaluzijskoj zajednici.

<https://www.facebook.com/AJ-Mesa-Local-de-la-Juventud-de-Puente-Genil-902029276662374/>

Pintatumente projekt

Projekt je čije je prvo izdanje ostvareno zahvaljujući Inicijativi mladih zatraženoj iz programa Mladi na djelu 2013. godine. U njemu sudjeluju mladi s manje mogućnosti u našem gradu, uglavnom mladi koji niti studiraju niti rade (NEET) kao i ostali s određenim poteškoćama, uglavnom vezane uz poteškoće u pažnji i učenju. U ovom projektu imali su priliku razviti svoje umjetničke vještine kroz urbanu umjetnost, muralizam i grafite.

Zahvaljujući sporazumu s gradskim vijećem Puente Genila, ovi mladi ljudi imaju priliku urediti različite javne prostore, uz podršku mentora specijaliziranog za uključivanje mladih s manje mogućnosti.

Riječ je o vrlo vizualnom projektu, s utjecajem na društvo i koji pokazuje visok stupanj uključenosti u društvo naše zajednice.

<https://www.youtube.com/watch?v=M17LnB-9WnY>

Dnevni centar Disgenil. Juan XXIII

Disgenil je Regionalna udruga roditelja i skrbnika osoba s invaliditetom osnovana u ožujku 2004. godine. Disgenil nastaje s ciljem postizanja integracije i normalizacije osoba s invaliditetom u svim aspektima i fazama njihova života.

Dnevni centar Juan XXIII skrbi za osobe starije od šesnaest godina s različitim intelektualnim poteškoćama iz Puente Genila i šire okolice, a cilj je promicanje i razvoj osoba s visokim stupnjem intelektualnog invaliditeta kroz razvoj vještina osobne autonomije kao i savjetovanjem njihovih obitelji. Ciljevi skupine su: osobe s trajnim potrebama podrške ekstenzivnog ili generaliziranog tipa u svim ili gotovo svim područjima vještina prilagodbe (komunikacija, osobna njega, kućni život, društvene vještine, zdravlje, samousmjerenje, sudjelovanje u zajednici...), s intelektualnim ispodprosječnim funkcioniranjem i, općenito, vrlo ograničenim sposobnostima, te s prilično čestom prisutnošću neprilagođenog ponašanja i/ili povezanih mentalnih poremećaja.

Ciljevi ovog projekta su promicanje cjelovitog razvoja osoba s različitim sposobnostima kako bi se unutar individualnih sposobnosti postiglo prevladavanje prepreka koje sama invalidnost za njih predstavlja, za socijalnu integraciju, jamčeći obavljanje aktivnosti koje im pomažu stjecanje bolje kvalitete života i blagostanja, osobne autonomije, poticanje prehrambenih i higijenskih navika, kao i poticanje na kognitivnoj razini.

Promicati uključenost obitelji, okoline i zajednice, kroz provedbu intervencijskog programa usmjerenog na obiteljsko okruženje.

<https://www.disgenil.es/services-day/>

BUGARSKA

Projekti za uključivanje mladih s invaliditetom u Bugarskoj uglavnom su međunarodni projekti.

Mladi: Motor društvene transformacije u Europi

Mladi ljudi, posebno mladi u situacijama ugroze ili s manje mogućnosti, imaju manje prostora za aktivno sudjelovanje u društvu. Točnije, sudjelovanje na izborima u procesima donošenja odluka, uvijek je slabije u nepovoljnim četvrtima, a posebice se očituje u participaciji mladih.

Uzimajući u obzir ove premise, projekt je imao za cilj omogućiti mladima sa smanjenim mogućnostima i socijalno ugroženim osobama da pronađu kanale za aktivno sudjelovanje u demokratskom životu kroz aktivnosti strukturiranog dijaloga. Krajnji cilj bio je postići korisne rezultate za razvoj politika za mlade.

Konkretno glavne točke projekta su:

- Promicanje kvalitetnijeg rada u području mladih kroz pojačanu suradnju između organizacija mladih i ostalih dionika.
- Dovršiti reforme lokalne, regionalne i nacionalne politike i podržati razvoj politike za mlade temeljene na znanju i činjenicama.
- Upoznati ove mlade ljude s europskim političkim prioritetima na razini EU u području mladih.

<https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-project-details/#project/2015-2-ES02-KA347-006624>

Osvijetljena prava! Promišljanje usmjereno na promicanje aktivnog građanstva osoba s intelektualnim teškoćama

"Osvijetljena prava!" dio je strategije Europske unije o osobama s invaliditetom. Štoviše, 2015. bila je godina u kojoj smo bili upoznati s preporukama UN-ovog Odbora za prava osoba s invaliditetom u Europi. Ovim projektom pokušali smo rasvijetliti prava, naglasiti ih, publicirati i razotkriti.

Stanje stvari za osobe s intelektualnim poteškoćama (ID) je da njihova puna socijalna uključenost i aktivno građanstvo još nisu stvarnost, već budući izazovi. Politike uklanjanja fizičkih prepreka nisu proširene na prevladavanje mentalnih prepreka.

Svi inovativni modeli skrbi upućuju na to da ID osobe, trenutno samo primatelji pomoći, moraju postati doprinositelji za opće dobro.

Ovaj projekt dao je odgovor na potrebu daljnjeg napretka u punom osvajanju prava, tako da će ID polaznici imati aktivnu ulogu u ovom procesu koji uključuje tisuće europskih građana. Oni nisu bili samo primatelji nego i suradnici, nudeći svoja iskustva, promišljanja, kreacije... svoje glasove. Za razliku od izoliranosti u svojoj grupi ili okolini, bili su sudionici otvorenih foruma, izravno razmjenjujući

svoja iskustva i mišljenja, te vodeći osobne dijaloge s osobama s invaliditetom iz cijele Europe.

<https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplus-project-details/#project/2015-1-ES01-KA204-015532>

Projekt HIPPOKAMPUS: Promicanje mentalnog zdravlja i dobrobiti među mladima kroz jogu

Jedan od glavnih izazova učinkovitog rada s mladima je njihov čest manjak predanosti, karakteristika koju mogu potvrditi mnogi od onih koji provode vrijeme s adolescentima (osobe koje rade s mladima, roditelji, učitelji). Često se predložena rješenja ne bave temeljnim pitanjima vezanim uz intrinzičnu motivaciju pojedinca, koja je izravno povezana s dobrobiti.

Mnogi mladi ljudi pate od kroničnog stresa i drugih problema koji inhibiraju funkcioniranje (pa i razvoj) prefrontalnog korteksa, što također utječe na njihovu intrinzičnu motivaciju za obavljanje bilo koje aktivnosti. Ukratko, ako se ne pozabavimo njihovom dobrobiti, oni ne mogu učinkovito sudjelovati u našim aktivnostima.

Projekt HIPPOCAMPUS imao je za cilj riješiti ove probleme promicanjem dobrobiti mladih kroz praksu niza tehnika izvedenih iz joga. Iako su dobrobiti joga naširoko istražene, a ponegdje se ove prakse koriste s mladima, nisu uvijek dostupne svim sektorima društva. Osobito je manja vjerojatnost da će sudjelovati mladi u nepovoljnom položaju zbog raznih financijskih i drugih razloga. Program HIPPOCAMPUS, iako dostupan svima, posebno je usmjeren na potrebe i zahtjeve teže dostupnih skupina.

<https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplus-project-details/#project/2017-2-ES02-KA205-009942>

“Rasti uz sportske aktivnosti – društvene i jednake mogućnosti”, projekt sufinanciran iz programa Erasmus+ Europske unije pod akcijom Sport. Svrha projekta je ojačati kapacitete uključenih organizacija za promicanje socijalne uključenosti provedbom sportskih aktivnosti i usluga uključujući djecu i mlade s intelektualnim teškoćama te koristiti sport kao pokretačku snagu za društvenu uključenost. Projekt GWSASWO ima za cilj razbijanje barijera na koje nailaze osobe s intelektualnim teškoćama.

Glavni ciljevi projekta su:

- Razvijati i jačati mrežu;
- Povećati kapacitete za djelovanje na transnacionalnoj razini;
- Sučeliti ideje i metode u različitim područjima koja se odnose na sport i tjelesne aktivnosti.

- Razmjena dobrih praksi;

Partnerske organizacije u projektu ujedinjene su radi promicanja tjelesne aktivnosti i socijalne uključenosti djece sa sljedećim vrstama teškoća u razvoju:

- Intelektualni invaliditet (ID)
- Downov sindrom (DS)
- Poremećaj iz autističnog spektra (ASD)
- Dječja cerebralna paraliza (CPD)

Rezultat projektnih aktivnosti je razvoj, promicanje i provedba posebnog programa za povećanje tjelesne i mentalne aktivnosti djece s poteškoćama u razvoju. Sportsko obrazovanje tijekom projekta bit će usmjereno na socijalnu integraciju. Djeca će se kroz sport poticati na socijalnu komunikaciju, stvaranje novih prijateljstava, liderstvo, disciplinu i timski rad itd. Zahvaljujući iskustvu i stečenom znanju, svako će dijete moći izrasti kao osoba, povećati svoju građansku i nacionalnu svijest, razvijati kompetencije potrebne za daljnje učenje i živjeti smislen, aktivan život u suvremenom društvu.

Prilagođeni tjelesni odgoj povezan je sa stjecanjem novih motoričkih znanja i navika te razvojem motoričkih sposobnosti djece saspecifičnim odgojno-obrazovnim potrebama.

<https://cesie.org/media/Match-manual-BG.pdf>

Pristup sveučilištima za osobe s invaliditetom financira se u okviru programa Erasmus+, Ključna akcija 2 Strateška partnerstva za visoko obrazovanje (Varna Free University „Chernorizets Hrabar“, Bugarska).

Glavni cilj projekta je razrada sveobuhvatnog i prilagodljivog modela sustava podrške studentima s invaliditetom visokoškolskim ustanovama u europskim zemljama.

Model uključuje sljedeće elemente:

Stvaranje popisa modela usluga podrške – sveobuhvatan strukturirani popis, koji odgovara različitim potrebama, određenoj vrsti i razini invaliditeta, potrebnom modelu aplikacije itd.;

Model izgradnje svijesti među osobljem visokih učilišta različitih vrsta (akademsko, administrativno, itd.) – uključujući metodologiju izgradnje svijesti i prilagodljive modele kurikuluma obuke.

Razvoj metodologije implementacije usluga podrške u visoka učilišta na temelju intenzivnog testiranja predloženih modela usluga u svakoj partnerskoj zemlji.

<https://www.rapiv.org/bg/product/29-proekt-atu-2019-1-bg01-ka203-062530-dostyp-do-universiteti-za-hora-s-uvrejdaniya-/>

CIPAR

Nekoliko nacionalnih i internacionalnih projekata na Cipru pokazali su se kao primjeri dobre prakse.

„Izgradnja struktura za interkulturalnu integraciju na Cipru“ inovativni je dvogodišnji projekt koji provode Program interkulturalnih gradova Vijeća Europe i Glavna uprava Europske komisije za potporu strukturnim reformama, u partnerstvu s Odjelom za civilni registar i migracije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Cipar.

Projekt podržava Republiku Cipar u provedbi njezina Nacionalnog akcijskog plana za integraciju državljana trećih zemalja 2020.-2022., osnaživanjem lokalnih vlasti, nevladinih organizacija i organizacija migranata da budu dio procesa integracije.

Koristi konceptualne, analitičke alate za kreiranje politike interkulturalnih gradova za rješavanje izazova integracije migranata, posebno povezanih s izgradnjom povjerenja, poticanjem kohezije zajednice i upravljanjem raznolikošću kao resursom.

Projekt stoga pridonosi integraciji migranata u nizu područja uključujući sudjelovanje, obrazovanje, kulturni i društveni život, urbano planiranje, poslovanje, pristup tržištu rada, borbu protiv diskriminacije i višejezičnost.

Citizens in Power, ciparski partner na ovom projektu, proveo je nekoliko projekata namijenjenih osobama u nepovoljnom položaju.

https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/cyprus-building-structures-intercultural-integration_en#:~:text=The%20%22Building%20structures%20for%20intercultural,around%20five%20cities%20in%20Cyprus.

AMIF projekt **„DREAMM: Razviti i realizirati osnažujuće akcije za mentorstvo migrantima“**. Integracija između novopridošlih državljana trećih zemalja (TCN) i lokalnih zajednica i dalje je izazov za EU. To vrijedi čak i više kada su državljani trećih zemalja izbjeglice ili tražitelji azila. Uz usmjeravanje i namjenske usluge za novopridošle migrante, pokazalo se da je volontiranje jedan moćan alat za lokalni razvoj i društvene promjene. Međutim, da bi postalo učinkovita i strukturirana praksa u području migracija, volontiranje zahtijeva upravljačke i profesionalne vještine koje su još uvijek nejasne, neformalne i slabo ih koriste stručnjaci za migracije.

DREAMM će svojom primjenom pristupa kulturnoj i rodnoj raznolikosti ponuditi strukturiranu orijentaciju i terenske aktivnosti za 900 odraslih državljana trećih zemalja, 150 stručnjaka i 300 članova lokalne zajednice.

Prethodno će se postići brojnim pažljivim i značajnim obrazovnim događajima i zajedničkim društvenim aktivnostima na svakom teritoriju kako bi se osnažile treće zemlje, olakšala komunikacija s lokalnim službama i potaknuo odgovor zajednice na izazove procesa integracije. Osam partnera ima različita terenska iskustva u pitanjima migracija te rade s interdisciplinarnim znanstveno utemeljenim pristupom za izradu materijala za radionice na 4 jezika (EN, DE, GR, IT).⁸⁵ obrazovnih događaja pružit će sudionicima znanja i vještine o jeziku,

građanskoj i interkulturalnoj komunikaciji te 7 zajedničkih društvenih aktivnosti koje vode do definiranja 3 različita profila kompetencija DREAMM mentorstva za kontekst migracija.

Trajanje projekta: 2021.-2023

<https://www.dreamm-project.eu/>

“Code4SP: Kodiranje za društvenu promociju” Erasmus+ KA3 projekt

Projekt Code4SP nastoji educirati socijalno isključene skupine i transformirati ih u kompetentne igrače na tržištu rada sposobne reagirati na neviđen nedostatak programera na tržištu rada, njegujući tako novu generaciju tehničara. Stjecanje tehničkih vještina i posebno specijaliziranih znanja vezanih uz različita programska područja jedan je od glavnih preduvjeta za rad i društvo. Stoga bi se prijenos vještina računalnog programiranja putem neformalnog obrazovanja mogao smatrati učinkovitim načinom podizanja društveno-ekonomske razine zajednica.

Kroz projekt Kodiranje za društvenu promociju (Code4SP), konzorcij nastoji odgovoriti na sve veću potražnju u smislu pružanja prilagođene obuke kodiranja za digitalno isključene sudionike, uključujući migrante, izbjeglice i mlade ljude iz nepovoljnog položaja (one koji odustaju od školovanja, NEET, osobe koje rano napuštaju školu), kroz osmišljavanje i provedbu konkretnog operativnog modela, koji može postići reformu politike. Gore navedeni cilj postići će se povećanjem već postojeće dobre prakse, koju je uspješno definirala i primijenila na lokalnoj razini u Njemačkoj umrežena obrazovna zajednica koju je razvila nevladina organizacija CodeDoor (napomena: CodeDoor je jedan od partnera Code4SP-a). Zajedno sa strategijom širenja CodeDoor-a, ovaj program uspješno je rezultirao vrhunski plaćenim programerskim poslovima za tražitelje azila, što je potaknulo njihovu društvenu integraciju i socio-ekonomski položaj, čime su ih pretvorili u uzore u svojim zajednicama.

Code4SP ima za cilj postići stvarnu reformu politike, čime se postiže sustavna promjena, a ne samo ograničena na promjenu prve razine. Trenutačno uspostavljena dobra praksa neformalnog obrazovanja o računalnom programiranju još se nije prenijela u zemlje južne Europe koje se smatraju ekonomski ranjivijima i izložene nezapamćeno visokoj izloženosti migracijskim valovima ljudi s lošim socio-ekonomskim uvjetima.

Trajanje projekta: 2021. – 2024

<https://code4sp.eu/>

„E-DESIGN: Europsko digitalno obrazovanje za društveno uključivanje i globalno susjedstvo” Erasmus+ KA3 projekt

Svrha projekta je pridonijeti promicanju socijalne uključenosti i borbi protiv društvenih nejednakosti među skupinama u nepovoljnom položaju, posebice migrantima i izbjeglicama, kroz jačanje njihovih digitalnih kompetencija kako bi se poboljšale njihove prilike na tržištu rada i društveno sudjelovanje u skladu s ciljevima Europskog stupa Socijalnih prava i ET 2020.

Cilj je unaprijediti održive strukture volonterskog rada u zajednicama i školama kako bi se poboljšale društvene strukture za dopiranje do zapostavljenih skupina.

Kreirajući besplatnu i lako dostupnu ponudu digitalnog obrazovanja, ciljne skupine se zainteresiraju za sudjelovanje i kontaktiranje drugih ljudi iz svoje zajednice radi daljnjeg promicanja socijalne uključenosti. Univerzalni izazov koji ističe EU, a kojim se bavimo u našem projektu, jest omogućiti budućim zaposlenicima da što prije steknu vještine koje traži tržište rada 4.0 koje se brzo mijenja. Na taj način se mogu ostvariti zapošljavanje i društveno sudjelovanje u sve digitaliziranijem svijetu. Uspostavljanjem decentraliziranih struktura digitalnog obrazovanja putem željenih ICT Training Hotspotova u društvenim područjima, školama i drugim prikladnim mjestima poput javnih knjižnica zajednica u regijama projektnih partnerskih organizacija, E-DESIGN ima za cilj poboljšati pristup ICT obuci i ojačati digitalne kompetencije skupina u nepovoljnom položaju.

<https://www.e-designproject.eu/>

“VM STEM: Virtualni muzej STEM-a” Erasmus+ KA2 projekt

Partneri na projektu žele stvoriti prvi europski virtualni muzej za STEM obrazovanje na srednjoškolskoj razini, koji će uključiti potrebe učenika s poteškoćama u učenju.

Projekt će ponuditi iskustvo koje je impresivno, interaktivno i privlačno. Kao u pravom muzeju, učenici će moći otići i vidjeti što žele, te provesti što više vremena istražujući predstavljene pojmove i elemente. Kako bismo bili sigurni da je koristan za školsko obrazovanje, dolazit će s pratećim materijalom koji će pomoći učiteljima da što bolje iskoriste ponuđene alate te smjernicama za povezivanje onoga što je predstavljeno u muzeju sa STEM programima. Muzeju će se moći pristupiti iz uobičajenog web preglednika i neće biti ograničen na virtualnu stvarnost kako bi bili sigurni da ga većina može koristiti.

Trajanje projekta: 2021. – 2023

<http://www.vmstem.eu/>

“POEME: Projekt koji vodi do izložbe za uključivanje djece migranata u europske školske okvire” Erasmus+ KA2 projekt

POEME namjerava učiniti točno onako kako njegov naslov sugerira na najstrukturiraniji, inkluzivniji način, imajući na umu trenutne trendove u obrazovnom materijalu i najnovijim digitalnim formatima kako bi opremio učitelje jezika te lokalne i migrantske studente moćnim vještinama vitalnim za 21. stoljeće, a posebno za izazovan prelazak na online/učenje na daljinu kao rezultat izbijanja COVID-19.

Prilikom za lokalne učenike i učenike migrante da surađuju u stvaranju izložbi mnogi su istraživači prepoznali kao sredstvo za osnaživanje marginaliziranih skupina.

Dva glavna rezultata ovog projekta su:

i) modernizacija nastave drugog jezika kako u sadržaju (Europska kulturna baština) tako i u načinu pretpostavljenih digitalnih alata (e-knjige), kao i u načinu na koji će učenici raditi na usvajanju jezika i kulturnom priznavanju te na prezentiranju svog rada (mješovito učenje/ izložbe)

ii) osnaživanje edukatora i učenika digitalnim i mekim vještinama kroz detaljna e-izvješća, e-vodiče, webinarску obuku i radionice, kao i izradu uzoraka materijala za kombinirano učenje.

Trajanje projekta: 2021.-2023

<https://poemeproject.eu/>

„TOUR FR(I)END- prijateljsko redizajniranje inkluzivnih iskustava i destinacija za gluhe osobe“ Erasmus+ KA2 projekt

Izvješće OESC-a iz 2019. pruža snažne dokaze da mladi ljudi (15-24) u Europi imaju problema s pronalaskom posla (15% njih je nezaposleno). S druge strane, turizam je u 2018. godini imao 12,7 milijuna zaposlenih osoba. Jedan od najznačajnijih pokušaja u turizmu je stvaranje pristupačnih proizvoda i usluga. Međutim, učinjeno je vrlo malo napora u pogledu pristupačnosti za gluhe osobe. Statistika (2015.) procjenjuje da je 119 milijuna ljudi u Europi gluho ili nagluho. Kao što istraživanje "Turističke aktivnosti gluhih osoba" (2013) otkriva, najznačajnija prepreka s kojom se gluhe osobe susreću je nepostojanje prilagodbe na znakovni jezik. Velika većina gluhih osoba smatra da će mogućnost razgovora na znakovnom jeziku tijekom putovanja poboljšati njihovu pristupačnost i izbor odredišta.

Projekt "TOUR FR(I)END" ima za cilj osnaživanje gluhih i nagluhih osoba za uključivanje i razvoj karijernih mogućnosti mladih putem njegovanja korištenja međunarodnog znakovnog jezika u području turizma kroz priručnik i ozbiljnu igru.

CILJNE SKUPINE:

- organizacije mladih, centri za obuku, centri za društvene inovacije, organizacije koje se bave procesima gamifikacije (zaposlenici/ istraživači/ treneri za mlade/ radnici s mladima/ drugi stručnjaci), institucije koje se bave uključivim i pristupačnim turizmom/ skupine u nepovoljnom položaju/ gluhe ili nagluhe osobe/ obrazovanje za poduzetništvo)
- organizacije koje spadaju u industriju putovanja i turizma, točnije ukupno svih poduzeća koja izravno pružaju robu ili usluge za olakšavanje poslovanja, užitka i slobodnih aktivnosti izvan kućnog okruženja (rukovoditelji turizma, hotelsko osoblje, putnički agenti, turistički vodiči, HR menadžeri)
- udruge gluhih i škole znakovnog jezika (gluhe i nagluhe osobe).

Trajanje projekta: 2020. – 2022

<https://tourfriend.eu/>

„BIBLIODOS“ Erasmus+ KA2 projekt

Diljem Europe organizacije za učenje jezika sada primaju migrante koji su imali malo ili nimalo školovanja u svojim matičnim zemljama. Tijekom odrasle dobi uče čitati i pisati na jeziku zemlje domaćina kroz sate i sate osposobljavanja za stjecanje ovih ključnih vještina.

Bibliodos ima za cilj pružiti prvu ponudu prilagođenog čitanja, povezujući učenje jezika s promicanjem europske književnosti i baštine. Ova ponuda je zamišljena kao univerzalna, u smislu da je gradimo tako da bude dostupna osobama sa slabim pristupom pisanoj riječi (migrantima i odraslima s nižom razinom obrazovanja i kvalifikacija, osobama s invaliditetom ili teškoćama u učenju).

Učenje jezika dok živite u stranoj zemlji nije samo stvar gramatike i konjugacije. Također se radi o razumijevanju kulture, bogatstva i specifičnosti njezine baštine. Iz ove perspektive, knjige i književnost su moćni vektori prijenosa i angažiranog učenja.

Zbirka se sastoji od prilagođenih štiva:

- animirane ilustrirane e-knjige, s različitim razinama čitanja
- audio knjige za slabovidne osobe
- knjige prilagođene međunarodnom znakovnom jeziku

Kako bi treneri mogli sami izraditi ove e-knjige, koje su posebno osmišljene za osobe s malo ili nimalo prethodnog iskustva u tom području, te kako bi ih mogli integrirati u svoje programe obuke, konzocij će staviti na raspolaganje i povezano pedagoškografo .

Osim toga, ovaj projekt ima za cilj osigurati platformu koja će omogućiti izradu e-knjiga u okviru obrazovnih projekata.

<https://bibliodos.eu/>

„PERIEGESIS“ ima za cilj promovirati uključenost gluhih i nagluhih (DHH) osoba u trezore kulturnog blaga; uglavnom muzeji, galerije i slični kulturni prostori.

PERIEGESIS cilja ka uključivanju marginaliziranih skupina DHH-a, kroz usavršavanje vještina muzejskog/i/ili galerijskog osoblja kao što su docenti, službenici za odnose s javnošću, voditelji muzejskih trgovina, muzejsko osoblje za zaštitu, turistički vodiči i drugi kako bi mogli komunicirati s osobama koje pripadaju DHH skupinama.

PERIEGESIS nastoji pomoći odraslima koji već jesu ili namjeravaju raditi u kulturnim trezorima da komuniciraju putem vizualnog jezika s većim brojem osoba, što uključuje i DHH osobe.

Ciljne skupine:

- Pojedinci koji su voljni proći obuku o metodologiji projekta;
- edukatori odraslih, treneri, edukatori i stručnjaci za znakovni jezik koji će biti opremljeni inovativnim materijalom koji će se koristiti za uključivanje DHH u spomenike kulture, razvijajući vještine ljudi koji rade u njima;
- udruge gluhih i škole znakovnog jezika (gluhe i nagluhe osobe).

<https://periegesis.eu/>

Poglavlje 3

SEE Priručnik

Ovo poglavlje sadrži praktične ideje za inkluzivne aktivnosti usmjerene na osnaživanje, angažman i obrazovanje mladih osoba s invaliditetom. Ove ideje razvili su istraživači, edukatori, psiholozi i drugo stručno osoblje partnera na ovom projektu.

Ovo poglavlje uključuje opsežan popis ideja koje su detaljno razvijene u aktivnosti usmjerene na olakšavanje inkluzivnih aktivnosti za mlade u nepovoljnom položaju.

Svaka aktivnost pruža set praktičnih alata i resursa za inkluzivni rad s mladima koji ima za cilj uključiti mlade s invaliditetom u svakodnevne aktivnosti vezane uz rad s mladima.

Ove aktivnosti usmjerene su na odgajatelje, učitelje, trenere i osobe koje rade s mladima koji izravno rade s mladima s invaliditetom i zainteresirani su za inoviranje takvih aktivnosti.

Štoviše, aktivnosti imaju za cilj pružiti sveobuhvatnu praktičnu metodologiju za olakšavanje obrazovanja, osnaživanje i angažmana mladih s različitim vrstama invaliditeta putem inkluzivnih alata i resursa kombiniranjem „open source“ izvora, digitalnih alata, uputa za „DIY“ resurse, kao i savjete za implementaciju i modifikaciju predloženih aktivnosti.

Naslov aktivnosti:	SEE Vrijednosti
Trajanje aktivnosti:	45-60 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe (14-30) koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom, osobe s mentalnim poteškoćama itd.)
Metode	Upute trenera, grupni rad, upoznavanje s drugima, refleksija, učenje kroz igru, timski rad, samoprocjena

Broj sudionika:	5
Pedagoški ciljevi:	<p>Povećanje razumijevanja sudionika o socijalnoj uključenosti</p> <p>Podučavanje i promoviranje vrijednosti</p> <p>Razumijevanje vlastitih vrijednosti</p> <p>Poboljšanje komunikacije i suradnje</p> <p>Poboljšanje mekih vještina (kritičko mišljenje, donošenje odluka)</p> <p>Poboljšanje grupne dinamike među polaznicima</p>
Izvor inspiracije:	Standardne karte vrijednosti (Value cards)
Koraci za provedbu:	<p>Organizirajte aktivnost za 5 osoba s različitim smanjenim mogućnostima (vizualne i slušne poteškoće, fizički invaliditet, NEET)</p> <ul style="list-style-type: none"> Dajte im špil karata vrijednosti i uputite ih da svatko od njih odabere 6 karata koje najbolje predstavljaju njih kao individue. Dozvolite im da podijele svoje razloge s ostatkom grupe. Uputite ih da pojedinačno odaberu 4 karte od 6 odabranih, koje su najbliže njihovim vrijednostima Upitajte tim da zajednički slože 20 odabranih karata Upitajte tim da odaberu 10 zajedničkih karata sukladno vrijednosti svoje grupe. Upitajte tim da odaberu 5 karata od 10 odabranih te da ih poslože od najvažnije do najmanje važne vrijednosti. Raspravite proces i njihove odluke: Iskustvo sudionika? Komentari na timski rad? Stečene kompetencije?
Zahtjevi	<p>SEE karte vrijednosti napravljene i dodani braille znakovi (bušačem papira)</p> <p>Primjer karata vrijednosti koje možete koristiti:</p> <p>https://www.think2perform.com/our-approach/values/new</p>

Naslov aktivnosti:	Audio kviz igra
Trajanje aktivnosti:	40 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe (14-30) koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom, osobe s mentalnim poteškoćama itd.)
Metode	Kviz, grupni rad, refleksija, učenje kroz igru, timbuilding, samoprocjena
Broj sudionika:	5
Pedagoški ciljevi:	<p>Podići razinu općeg znanja</p> <p>Učiti o drugim zemljama, kulturama i običajima</p> <p>Razviti vještine timskog rada</p> <p>Pružiti priliku za socijalno uključive edukativne aktivnosti za mlade</p>

	Promovirati različitost među mladima
Izvor inspiracije:	Tv kviz
Koraci za provedbu:	<p>Korak 1: Objasnite igračima da bi trebali igrati kao tim</p> <p>Korak 2: Pokažite im kako pokrenuti snimku audio kviza i kako zaustaviti vrijeme kada ekipa želi dati odgovor. Pitanja će biti činjenice o svakoj zemlji partneru (boje zastave, naziv nacionalne pjesme, glavni grad, more, granice s drugim državama, jezik, poznate osobe iz sporta i glazbe, itd.). Svaki točan odgovor donosi timu jedan bod.</p> <p>3. korak: Prikupite i zbrojite bodove te obrazložite točne odgovore.</p> <p>Rasprava: Iskustva sudionika? Komentari za timski rad? Stečene kompetencije?</p>
Zahtjevi	<ul style="list-style-type: none"> - Pitanja za igru treba odabrati prema profilima sudionika. - Za snimanje kviza koristite „open source“ softver https://www.audacityteam.org/ - Za reprodukciju audio zapisa s pitanjima potrebno je koristiti računalo, tablet ili pametni telefon. - Potrebna vam je štoperica za mjerenje vremena.

Naslov aktivnosti:	Poligon sa čunjevima
Trajanje aktivnosti:	30-45 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe (14-30) koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom, osobe s mentalnim poteškoćama itd.)
Metode	Osnaživanje grupe, rad u paru, učenje putem igre, refleksija, tjelesni odgoj
Broj sudionika:	5
Pedagoški ciljevi:	<p>Biti na svježem zraku</p> <p>Zabaviti se</p> <p>Poboljšati motoričke vještine</p> <p>Poboljšati vještine navigacije u prostoru</p> <p>Razviti kompetitivni duh</p> <p>Povećati samopouzdanje</p> <p>Razviti povjerenje prema drugima</p>
Izvor inspiracije:	Koristi se u Hrvatskim školama na satovima tjelesne i zdravstvene kulture
Koraci za provedbu:	<p>Korak 1: Napravite poligon postavljanjem čunjeva na igralište</p> <p>Korak 2: Objasnite igračima da trebaju hodati između čunjeva/ili voziti svoja invalidska kolica oko njih. Zatim ih upoznajte s osobom koja će ih voditi kroz poligon. Od sudionika se očekuje da rade u parovima.</p> <p>Korak 3: Pokrijte im oči stavljanjem crnih sunčanih naočala ili poveza za oči.</p>

	<p>Korak 4: Pratite ih kroz poligon sa štopericom.</p> <p>Korak 5: Napišite vrijeme koje je igračima u parovima bilo potrebno da završe poligon.</p> <p>Korak 6: Pobjednik je par kojem je trebalo najmanje vremena da završi poligon.</p> <p>Rasprava: Iskustva sudionika? Komentari za timski rad?</p> <p>Stečene kompetencije?</p>
Zahtjevi	<p>Otvoreni prostor, igralište</p> <p>Čunjevi ili nešto slično što može označiti poligon</p> <p>Štoperica</p> <p>Crne sunčane naočale ili povez za oči</p>

Naslov aktivnosti:	Zebras, monkeys and fish
Trajanje aktivnosti:	20-30 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe (14-30) koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom, osobe s mentalnim poteškoćama itd.)
Metode	Razvoj motoričkih vještina, sinkronizacija, učenje kroz igru
Broj sudionika:	10
Pedagoški ciljevi:	<p>Poznavati pokrete ili zvukove različitih životinja</p> <p>Za podizanje razine samopouzdanja</p> <p>Za poboljšanje motoričkih sposobnosti i sinkronizacije</p> <p>Promicati osobnu autonomiju</p>
Izvor inspiracije:	<p>Aktivnost je idealna za 10 osoba s poteškoćama u razvoju.</p> <p>Korak 1: Svi su u sredini prostora s voditeljem. Voditelj kaže:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "ZEBRE": svi idu do obruča i skaču u njih. • "RIBE": svi idu na strunjače i plivaju kao ribe. • "MAJMUNI": svi idu do čunjeva i prave zvuk kao majmuni. <p>Facilitator daje nekoliko sekundi za obavljanje radnji i nakon toga se sudionici moraju vratiti.</p> <p>Glavni cilj je zabaviti se i omogućiti im međusobno upoznavanje i uspostavljanje odnosa.</p> <p>Korak 2: Voditelj može nastaviti isti postupak sve dok grupa pozitivno reagira na aktivnost. Voditelj također može dodati druge životinje i druge zvukove ili može zamoliti sudionike da predlože vlastite ideje za stvaranje životinja i zvukova.</p>
Koraci za provedbu:	<ul style="list-style-type: none"> • Ako su slijepi ili gluhi, voditelj ili partner im može pomoći da dođu do predmeta i, također, moraju im pomoći da izvrše radnje. Međutim, ako su slijepi, sudionici koji vide moraju nositi povez za oči, a ako

	<p>su gluhi, sudionici koji čuju moraju nositi čepiće za uši.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ako su u invalidskim kolicima, također mogu trčati, ali to mogu učiniti rukama. Međutim, svi ostali sudionici moraju ići jednom nogom ili hodati umjesto da trče kako bi se osigurale jednake mogućnosti. • Možemo promijeniti životinje ako je potrebno, pa čak i proizvoditi zvukove umjesto pokreta.
Zahtjevi	Čunjevi, karike, strunjače, povezi za oči, čepići za uši

Naslov aktivnosti:	Igra pljeskanja
Trajanje aktivnosti:	15-20 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe (14-30) koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom, osobe s mentalnim poteškoćama itd.)
Metode	Rad u paru, međusobna učinkovitost, samostalna autonomija, učenje kroz igru
Broj sudionika:	10
Pedagoški ciljevi:	<p>Naučiti koliko je važan rad u paru</p> <p>Za podizanje razine samopouzdanja</p> <p>Za poboljšanje ravnoteže</p> <p>Promicati osobnu autonomiju</p> <p>Povećati povjerenje u drugu osobu</p>
Izvor inspiracije:	<p>Aktivnost je primjerena za 10 osoba s raznim poteškoćama.</p> <p>Korak 1: Svatko bira partnera, igra se u paru. Nakon što su podijeljeni u parove, moraju se držati pola metra između svojih partnera, dodirujući se ramenima.</p> <p>Korak 2: Voditelj im daje broj jedan i dva i objašnjava pravila koja su predstavljena u nastavku.</p> <p>Korak 3:</p> <p>Voditelj jednom pljesne rukama, par se mora sagnuti bez gubitka kontakta.</p> <p>Kada voditelj dvaput pljesne rukama, par mora kleknuti bez gubitka kontakta.</p> <p>Kada voditelj tri puta pljesne rukama, par mora stajati dodirujući jedno drugom stopala.</p> <p>Na kraju, voditelj pušta glazbu i svi stoje, držeći se za ruke i mogu početi plesati, skakati, pjevati, što god žele, ali bez gubitka kontakta sa svojim parom.</p>

Koraci za provedbu:	Za osobe u kolicima potrebne su varijacije i adaptacije.
Zahtjevi	Nema

Naslov aktivnosti:	Secret code
Trajanje aktivnosti:	15-30 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe (14-30) koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom, osobe s mentalnim poteškoćama itd.)
Metode	Rad u paru, međusobna učinkovitost, samostalna autonomija, učenje kroz igru
Broj sudionika:	10-12
Pedagoški ciljevi:	Naučiti koliko je važan rad u paru Za podizanje razine samopouzdanja Za poboljšanje ravnoteže Promicati osobnu autonomiju Povećati povjerenje u drugu osobu Za učenje zvukova životinja
Izvor inspiracije:	Korak 1: Voditelj postavlja prepreke kroz prostor i dijeli sudionike u parove. Korak 2: Svaki par se mora složiti s nekim kodom kao što je zvuk, boja, broj... za kretanje kroz prostor. (Primjer: crveno = stop; zeleno = lijevo; crno = desno...) Korak 3: Prema šiframa koje je svaki par dogovorio, partner mora biti vođen od drugog partnera kako bi postigao cilj, kao što je prolazak kroz minsko polje. Svaki put kad par dotakne minu, biva kažnjen s bodom manje. Nakon završetka putovanja, par mijenja uloge. Prvi par koji završi osvaja 4 boda, drugi 3, treći 3, četvrti 1. Također će se oduzimati negativni bodovi. Pobjednik je par s najvećim brojem bodova.
Koraci za provedbu:	<ul style="list-style-type: none"> • Vodiči koji su slijepi mogu dotaknuti mine, to ne treba smanjiti. • Ako je netko u invalidskim kolicima, kada on/ona nije vodič, može mu pomoći voditelj, da prati svog partnera. • Ako je netko gluh, za kod može koristiti dodirivanje svog para.
Zahtjevi	Šal, zatamnjene naočale, pjenasti blokovi, sve što može poslužiti kao prepreka u sobi ili otvorenom prostoru

Naslov aktivnosti:	BrailleKocka
Trajanje aktivnosti:	60-120 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe (14-30) koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)
Metode	Individualni rad, učenje kroz igru, rješavanje problema, analitičko mišljenje, kritičko mišljenje
Broj sudionika:	1 (individualno)
Pedagoški ciljevi:	Razviti vještine rješavanja problema Poboljšati meke vještine (kritičko razmišljanje, donošenje odluka) Za poboljšanje koncentracije i konfiguracije Za pomoć razvoju brzih refleksa Za poboljšanje zadržavanja pamćenja
Izvor inspiracije:	Originalna Rubikova kocka
Koraci za provedbu:	<p>Rubikova kocka na dodir koristi 6 različitih oblika utisnutih u svaku boju kako bi pomogla slijepima da prepoznaju blokove.</p> <p>Korak 1: Organizirajte aktivnost za osobe s nedostacima (oštećenja vida, tjelesni invaliditeti, NEETs)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dajte im pristupačnu Rubikovu kocku, tako što ćete šest strana očito razlikovati, s uzdignutim simbolima, tako da slijepi mogu čitati kvadrate i po teksturi i po obliku • Objasnite da svaka ploha kocke (kvadrat 3 X 3) u svojoj razriješenoj poziciji prikazuje plohe (1 X 1 kvadrata) devet malih kocki, sve iste boje i uzdignutog oblika. • Zamolite ih da okreću i prebire Rubikovu kocku kako bi ju vratili u prvobitno stanje, pri čemu svaka strana ima jednu punu boju i teksturu. • Razgovarajte o procesu i strategiji rješavanja kocke
Zahtjevi	Rubikova kocka razvijena s uzdignutim oblicima ili ugrađenim različitim teksturama (može se izraditi olovkom za 3D ispis ili silikonskim pištoljem ili jednostavnim tekstilom)

Naslov aktivnosti:	Br(aill)UNO
Trajanje aktivnosti:	60-120 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)
Metode	Učenje temeljeno na igri, rješavanje problema i donošenje odluka, kritičko razmišljanje, rad u timu, grupni rad
Broj sudionika:	2 igrača ili više
Pedagoški ciljevi:	Razviti vještine rješavanja problema Za poboljšanje koncentracije i konfiguracije Za poboljšanje strateških vještina Poboljšati grupnu dinamiku među igračima i povećati društvenu interakciju
Izvor inspiracije:	Original UNO
Koraci za provedbu:	<p>Korak 1: Organizirajte aktivnost za 4 osobe u nepovoljnom položaju.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dajte im špil karata i uputite ih da okrenu prvu kartu u hrpi za izvlačenje licem prema gore kako bi stvorili hrpu za odbacivanje. • Prvi igrač gleda svoje karte i pokušava spojiti kartu na vrhu hrpe odbačenih po boji, broju ili simbolu. Ako nema podudaranja, igrač mora izvući kartu iz hrpe za izvlačenje. Ako se izvučena karta može odbaciti, izvlače ponovno sve dok ne mogu odbaciti kartu. Zatim igra prelazi na sljedećeg igrača.
Zahtjevi	UNO kartice s ugrađenim Brailleovim ispupčenim točkama (mogu se probušiti ili 3D ispisati olovkom)
Naslov aktivnosti:	** Ove karte kao alat odobrila je Nacionalna federacija slijepih

Naslov aktivnosti:	Scrabble Braille edicija
Trajanje aktivnosti:	30-60 minuta

Ciljna skupina:	Mlade osobe koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)
Metode	Učenje temeljeno na igri; grupne aktivnosti; aktivno i kritičko mišljenje
Broj sudionika:	2 - 4
Pedagoški ciljevi:	Za poboljšanje vokabulara Za poboljšanje koncentracije i konfiguracije Poboljšati vještine strateškog razmišljanja Poboljšati grupnu dinamiku među igračima i povećati društvenu interakciju
Izvor inspiracije:	Scrabble
Koraci za provedbu:	Organizirajte aktivnost za 2-4 osobe s poteškoćama (oštećenja vida, tjelesni invaliditeti, NEETs) Korak 1: Postavite Scrabble ploču i rasporedite sva slova na stol Korak 2: Napravite riječ na velikoj ploči i objasnite kako zbrajati bodove. Objasnite kako mogu nastati nove riječi: i) Dodavanje jednog ili više slova riječi ili slovima koji su već na ploči ii) Postavite riječ pod pravim kutom u odnosu na riječ koja je već na ploči. Nova riječ mora koristiti jedno od slova koja su već na ploči ili joj mora dodati slovo. Korak 3: Zamolite igrače da zajedno pronađu najmanje 10 riječi Korak 4: Razgovarajte o svakoj riječi i njihovim odlukama
Zahtjevi	Igra Scrabble sa pločicama sa slovima koje imaju i brajeva i ispupčena taktilna slova za igranje dodirnom za slijepu i slabovidnu osobu. Poželjno je da ploča ima velike kvadrate s klinovima na svakom kutu, tako da pločice sigurno stoje na mjestu. Pomoću ugrađenog stalka možete jednostavno okrenuti ploču prema sebi kada dođete na red. Također se može konstruirati: https://www.instructables.com/Scrabble-for-blind-people/

Naslov aktivnosti:	Izrada glinenih figura/nakita
Trajanje aktivnosti:	90 minuta

Ciljna skupina:	Mlade osobe koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)
Metode	Aktivno sudjelovanje; kreativnost; zanat i hobi
Broj sudionika:	Bilo koji
Pedagoški ciljevi:	Ova aktivnost podupire kreativnost, podupire dinamiku, kreativno i umjetničko razmišljanje, socijalnu uključenost.
Izvor inspiracije:	Arts and crafts
Koraci za provedbu:	Prvo što trebate učiniti je nabaviti glinu i druge materijale za rukotvorine i ukrašavanje. Korak 1: Svaki sudionik će dobiti jednaku količinu gline. U ovoj aktivnosti konačni rezultat može biti vrlo raznolik, a rezultati će biti različiti za svakog sudionika. Korak 2: Navedite temu koju treba implementirati. Na primjer, da predstave dobru uspomenu ili mjesto na koje žele ići ili aktivnost koju žele raditi.
Zahtjevi	Stolovi za rad na njima. Glina i nešto boja za naknadno oslikavanje figura. Možemo koristiti ili glinu koju treba peći u pećnici ili onu koja se sama suši preko noći.

Naslov aktivnosti:	Karte sa brailleom
Trajanje aktivnosti:	15-20 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)
Metode	Grupni rad, učenje kroz igru, kritičko i strateško razmišljanje
Broj sudionika:	4-6
Pedagoški ciljevi:	Socijalna uključenost, mogućnost sudjelovanja, komunikacijske vještine
Izvor inspiracije:	Inspiracija iz UNA i drugih kartaških igara
Koraci za provedbu:	Postoji mnogo kartaških igara koje se mogu koristiti. Kao što su Snap, Go fish, War itd. Igrači također mogu predložiti igru iz svoje zemlje koja bi u drugoj zemlji mogla biti poznata pod drugim imenom. Što je također kulturna razmjena. Korak 1: Odaberite vrstu karata i igru. Korak 2: Napravite simbole pomoću pištolja za ljepilo ili bušite različite rupe kako biste igru prilagodili osobama s oštećenjem vida. Korak 3: Objasnite igračima pravila igre. Korak 4: Igrajte igru.

Zahtjevi	Clear explanation of the rules, select the exact card game and modify the cards.
-----------------	--

Naslov aktivnosti:	Gartic telefon / Pokvarei telefon sa slikama
Trajanje aktivnosti:	15-20 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)
Metode	Grupni rad, učenje kroz igru, aktivnosti upoznavanja, kreativnost
Broj sudionika:	10
Pedagoški ciljevi:	Kreativnost, kritičko mišljenje, suradnja, digitalne vještine, digitalna pismenost.
Izvor inspiracije:	Ulična igra pokvareni telefon
Koraci za provedbu:	gra se igra online ovdje: https://garticphone.com/ Korak 1: Igra uključuje crtanje po ekranu i pokušaj pogađanja naslova slike koju su nacrtali drugi sudionici. Zatim se naslov daje nekoj drugoj skupini koja pokušava nacrtati sliku na temelju zadanog naslova. Korak 2: Ponovite za svakog sudionika.
Zahtjevi	Imati pametni telefon, tablet, laptop i internetsku vezu.

Naslov aktivnosti:	Soba za bijeg: Projektni logo
Trajanje aktivnosti:	90 - 120 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)
Metode	Izgradnja grupe, učenje kroz igru, timski rad, refleksija
Broj sudionika:	5
Pedagoški ciljevi:	Povećati socijalnu uključenost Razviti osjećaj pripadnosti grupi Razviti vještine timskog rada Za jačanje kritičkog mišljenja Poboljšati vještine rješavanja problema i donošenja odluka Za podizanje razine samopouzdanja Promicati društveno uključive aktivnosti među mladima s invaliditetom Podići svijest o osobama s invaliditetom
Izvor inspiracije:	Escape room

Koraci za provedbu:

Organizirajte aktivnost za 5 osoba s poteškoćama (oštećenja vida i sluha, tjelesni invaliditeti, NEETs)

Korak 1: postavite 5 igrača oko stola, objasnite im kartašku igru briscola/brisca koju moraju igrati i predstavite zagonetke koje dobiju za svaku završenu partiju (1 zagonetka za svaku gotovu kartašku igru), recite im da te zagonetke trebaju povezati zajedno kao završni zadatak.

Briscola se igra sa špilom od 40 karata

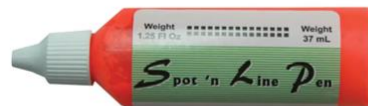
Ima 4 različita odijela koja možete razlikovati po 4 različita simbola koja možete dodirnuti prstima. Simboli za socijalno uključivanje slabovidnih su:

O za Dinare/novčiće

X za Špade/mačeve

I za Baštone/palice

□ za kupe/šalice

I X O □

Karte su rangirane: as, trojka, kralj, dama, žandar, sedam, šest, pet, četiri, dva.

Bodovi se zbrajaju na kraju igre prema sljedećem:

As 11 poena (broj 1)

Tri 10 bodova (broj 3)

Kralj 4 boda (broj 12)

Kraljica 3 boda (broj 12)

Jack 2 boda (broj 11)

Bilo što drugo (7, 6, 5, 4, 2) 0 bodova

Brojevi su označeni brojem točkica označenih pastom.

Pravilo je da se igra na simbol koji je prvi na stolu, a najjača karta pobjeđuje sve ostale.

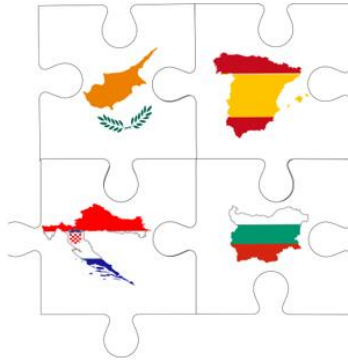
Pobjednik je igrač koji ima najveći broj bodova kada potroši sve karte.

Ovaj igrač dobiva jedan dio slagalice s logotipom.

Igrači igraju 4 puta kako bi dobili sve zagonetke

Korak 2:

Predstavljamo slagalice s drvenim logotipom:

Ovdje su 4 slagalice koje predstavljaju 4 zemlje partnera našeg projekta: Bugarsku, Cipar, Španjolsku i Hrvatsku. Nakon svake završene kartaške igre, osvojili ste 1 drvenu slagalicu i nakon sve 4 igre, sada imate sve 4 slagalice.

Zadnji zadatak je da ih pravilno spojimo tako da čine naš logo znak.

Prva država s lijeve strane je Cipar, a druga s desne strane Španjolska.

Treća država s lijeve strane je Hrvatska, a četvrta je Bugarska.

Možete ih prepoznati po oblicima država ili ih jednostavno smjestiti jednu uz drugu po obliku slagalice (pomoću izbočina i rupa).

Nakon što ste završili 4 kartaške igre i dobili sve zagonetke, morate ih povezati kako biste napravili logotip.

Kada to učinite ispravno, vaš posljednji zadatak je završen i uspješno ste završili igru sobe za bijeg.

Korak 2:

Podijelite im poveze na očima kako ne bi mogli ništa vidjeti i objasnite im da moraju koristiti osjetilo dodira.

Voditelji kažu: "Dragi sudionici, sada imate povez na očima kako biste dobili iste mogućnosti za pobjedu u ovom izazovu kao i vaši vršnjaci oštećenog vida.

Dok stavljate kartu na stol morate naglas reći koja je to karta kako bi drugi igrači znali što igrati.

Korak 3: Započnite s igrom.

Podijelite 8 karata svakom igraču

Gledajte igru i ispravite ako netko pogriješi oko karte koju je stavio na stol. Moderirajte i kontrolirajte igrače tijekom igranja kako biste bili sigurni da to rade ispravno.

Nakon svake završene igre dajte pobjedniku 1 slučajni dio slagalice s logotipom.

	<p>Kada spajaju slagalice provjerite jesu li to ispravno napravili. Proglasite igru uspješno završenom kada se uvjerite da je sve urađeno kako treba</p> <p>Korak 4: Možete pokrenuti kratku, otprilike 15 minuta dugu raspravu o igri. Je li igračima bilo preteško, kako im se svidjelo, je li bilo zabavno, osjećaju li se osnaženo, kako je bilo imati povez na očima itd.?</p>
Zahtjevi	<ul style="list-style-type: none"> • 3 D briscola karte za svaku igru ili jednostavno upotrijebite silikonski pištolj ili pastu za stvrđnjavanje da označite karte • Isprintajte 3D drvene slagalice za logo sobe za bijeg ili izradite slagalice od kartona • Povezi za videće sudionike

Naslov aktivnosti:	Kuglanje na otvorenom
Trajanje aktivnosti:	50-60 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)
Metode	osnaživanje grupe, timski rad, učenje kroz igru, refleksija
Broj sudionika:	2-6 ili 5
Pedagoški ciljevi:	<p>Za boravak na svježem zraku</p> <p>Zabaviti se</p> <p>Za poboljšanje motoričkih sposobnosti</p> <p>Za poboljšanje navigacije u prostoru</p> <p>Razviti natjecateljski duh</p> <p>Za podizanje samopouzdanja</p> <p>Omogućiti mladima mogućnosti za društveno uključive obrazovne i sportske aktivnosti</p> <p>Promicati različitost među mladima</p>
Izvor inspiracije:	U Hrvatskoj je rasprostranjena u svim područjima, od ruralnih do urbanih sredina
Koraci za provedbu:	<p>Igra se jedan protiv jedan, dva protiv dva, a može se igrati i 3 protiv 3. No mi ćemo je modificirati da igra 5 sudionika.</p> <p>Korak 1: Objasnite pravila igre i upoznajte igrače s poljem i listićima, povezima za oči.</p> <p>Upoznajte igrače s terenom i objasnite im koliko je dugo i široko.</p>

"Dragi sudionici ovo je teren za boćanje na otvorenom, dugačak je oko 15 metara i širok 3 metra. Ovdje imate 9 lopti koje ćete koristiti u svojoj igri. Jedna loptica, ona najmanja, je meta koju morate pokušati dosegnuti što bliže jer tako dobivate bodove. Koristit ćemo plastične loptice za djecu jer su oni drugi jako teški i ne želimo da se netko ozlijedi jer ne možete vidjeti dok se igrate.

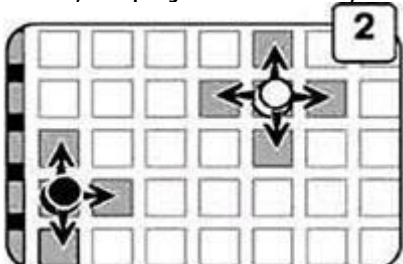
Najbliža loptica od 8 dobiva bod
 Svaki igrač baca 2 loptice što bliže najmanjoj, ali ne u isto vrijeme već jedan po jedan dok svi ne završe
 Dozvoljeno je kotrljanje ili bacanje lopte.
 Za svaku loptu najbližu najmanjoj dobiva se bod te sudionici skupljaju bodove dok ne dostignu 12 bodova. Tim koji prvi osvoji 12 bodova je pobjednički tim.
 Igrat ćete dok jedan tim ne dobije 3 pobjede.

	<p>Nakon svake utakmice svi igrači mijenjaju stranu terena, igraju u drugom smjeru.”</p> <p>Korak 2: Sastavite timove. Podijelite igrače u 2 ekipe. 1. se sastoji od 2 igrača, a u drugoj ekipi 3 igrača će se mijenjati svake sljedeće utakmice.</p> <p>Podijelite poveze za oči i objasnite: “Dragi sudionici sada imate poveze na očima kako biste dobili iste prilike za pobjedu u ovom izazovu kao i vaši vršnjaci s oštećenjem vida. Za svoju igru koristit ćete osjećaj za prostor i zvukove.”</p> <p>Korak 3: Pokrenite igru.</p> <p>Dajte im upute i pomozite im da se kreću kroz polje dok igraju.</p> <p>Sada prva ekipa kreće prva i ubacuje najmanju lopticu koja se zove “bulin”</p> <p>Dajte im informacije o tome koliko su blizu bacili loptu i kontrolirajte igru.</p> <p>Zapišite bodove i dajte informacije igračima o osvojenim bodovima.</p> <p>Budite sudac i odredite koja lopta je najbliža bulinu.</p> <p>Podsjetite igrače da promijene strane terena nakon svake igre</p> <p>Proglasiti igru završenom i pobjednički tim.</p> <p>Rasprava: Nakon utakmice razgovarajte s igračima i pitajte ih kako su uspijevali igrati, je li bilo teško ili smiješno, je li timski rad bio uspješan, podijelite svoja razmišljanja i emocije itd.</p>
Zahtjevi	<p>Teren, idealno ako je ograđen, obično daskama visine 20 cm, dužine 10 do 20 metara.</p> <p>Lopte od punog drva ojačane i učvršćene čavlima, plastikom ili metalom.</p> <p>Povez za oči, polje, plastične lopte</p>

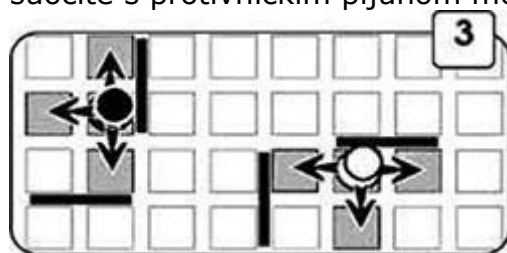
Naslov aktivnosti:	Žičane zagonetke
Trajanje aktivnosti:	Prilagodljivo
Ciljna skupina:	Mlade osobe koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)
Metode	Kritičko mišljenje, autonomija, učenje temeljeno na igri, refleksija
Broj sudionika:	Jedan / ili više u slučaju da sudionici mogu pratiti vrijeme i vidjeti tko će prvi pronaći rješenje
Pedagoški ciljevi:	<p>Razviti vještine rješavanja problema</p> <p>Za poboljšanje koncentracije i konfiguracije</p> <p>Za pomoć razvoju brzih refleksa</p> <p>Za poboljšanje prostornog razmišljanja</p>
Izvor inspiracije:	Original Puzzles
Koraci za provedbu:	Žičane zagonetke još su jedna opcija taktilne zagonetke, koja od igrača zahtijeva prilagođavanje, okretanje i pomicanje

	<p>raznih ploča u drvenim i žičanim oblicima kako bi "otključali" predmete.</p> <p>Organizirajte aktivnost za osobe s nedostacima (oštećenja vida, tjelesni invaliditeti, NEETs)</p> <p>Dajte im slagalice sa žicama (drvene ili metalne)</p> <p>Objasnite da igra zahtijeva podešavanje, okretanje i klizanje raznih ploča u drvenim i žičanim oblicima kako bi "otključali" predmete</p> <p>Razgovarajte o procesu i strategiji sastavljanja i rastavljanja ovih slagalica</p>
Zahtjevi	<p>Kupite žičane zagonetke online:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.amazon.co.uk/s?k=wire+puzzles&crd=1EI7EWTMP730G&sprefix=wire+puzzles%2Caps%2C122&ref=nb_sb_noss_1 • https://tr.aliexpress.com/wholesale?catId=0&initiative_id=SB_20220504011127&SearchText=wire+puzzles • https://www.ebay.com/sch/i.html?_from=R40&_trksid=p2380057.m570.l1313&_nkw=wire+puzzles&_sacat=0 • https://www.etsy.com/search?q=wire+puzzles+brain+t+easer <p>Ili ih izradite sami.</p>

Naslov aktivnosti	Pronađite svoj put do kraja
Trajanje aktivnosti:	Prosječno trajanje igre: 15 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)

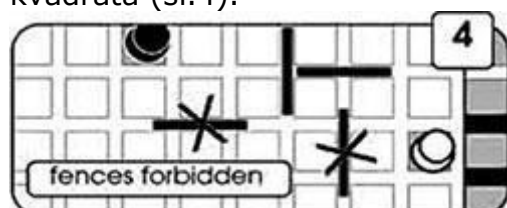
Metode	osnaživanje grupe, timski rad, kritičko razmišljanje, učenje temeljeno na igri, refleksija, autonomija
Broj sudionika:	2 - 4
Pedagoški ciljevi:	Razviti vještine rješavanja problema i donošenja odluka Za poboljšanje koncentracije i konfiguracije Poboljšati vještine strateškog razmišljanja Poboljšati grupnu dinamiku među igračima i povećati društvenu interakciju
Izvor inspiracije:	Quoridor društvena igra
Koraci za provedbu:	<p>Organizirajte aktivnost za 2-4 osobe s poteškoćama (oštećenja vida, tjelesni invaliditeti, NEETs). Postavite ploču za Quoridor, ograde i pijune. Objasnite da je cilj igre prvo doći do crte suprotne od osnovne crte. Svaki igrač, zauzvrat, odlučuje pomaknuti svog pješaka ili postaviti jednu od svojih ograda. Kada mu ponestane ograda, igrač mora pomaknuti svog pješaka.</p>
Zahtjevi	<ul style="list-style-type: none"> • jedna ploča • 20 ograda • 4 pijuna • Pravilnik
Tijek igre:	<p>U početku je tabla prazna. Odaberite i stavite svog pješaka u središte prve linije svoje strane ploče, vaš protivnik uzima drugog pješaka i stavlja ga u sredinu prve linije svoje strane ploče (one okrenute prema vašoj). Zatim uzmite po 10 ograda.</p> <p>Pokreti pijuna Pješaci se pomiču jedno po jedno polje, horizontalno ili okomito, naprijed ili nazad, nikada dijagonalno.</p>

Pijuni moraju zaobići ograde (sl.3). Ako se, dok se krećete, suočite s protivničkim pijunom možete ga preskočiti.

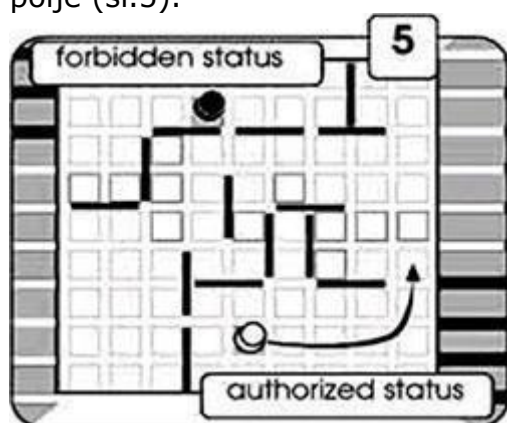

Pozicioniranje ograda

Ograde moraju biti postavljene između 2 seta od po 2 kvadrata (sl.4).

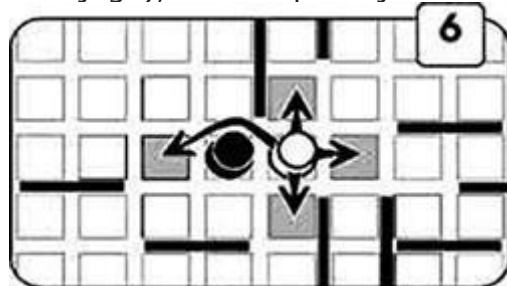

Postavljanjem ograda prisiljavate protivnika da se kreće oko njih i povećavate broj poteza koje treba napraviti. Ali budite oprezni, nije vam dopušteno zarobiti protivničkog pješaka, on uvijek mora biti u mogućnosti doći do cilja za najmanje jedno polje (sl.5).

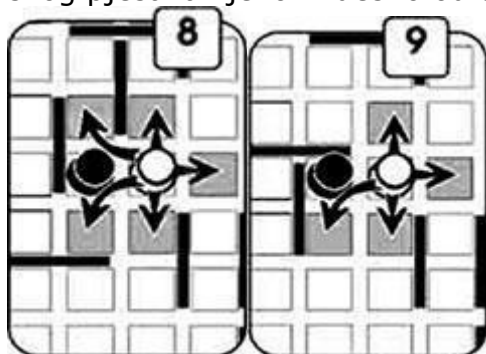

Licem u lice

Kada se dva pješaka nađu jedan nasuprot drugome na susjednim poljima koja nisu odvojena ogradom, igrač koji je na redu može preskočiti protivničkog pješaka (i postaviti se iza njega), čime napreduje za dodatno polje (sl.6).

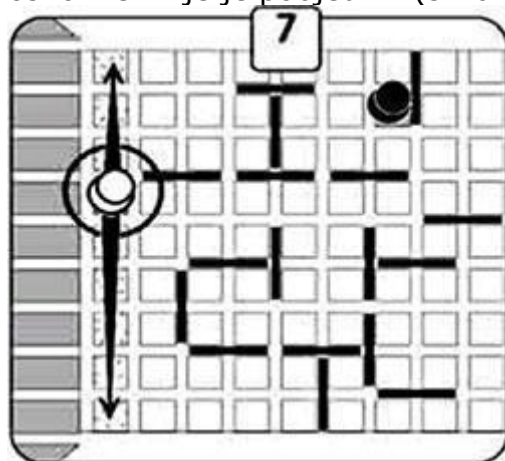

Ako postoji ograda iza navedenog pješaka, igrač može staviti svog pješaka lijevo ili desno od drugog pješaka (sl.8 i 9)

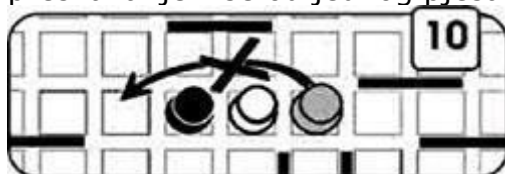
Kraj igre

Prvi igrač koji dođe do jednog od 9 polja nasuprot svoje osnovne linije je pobjednik (slika 7).

Pravila za 4 igrača

Kada igra započne, 4 pješaka se postavljaju u sredinu svake strane ploče i svaki igrač dobiva 5 ograda. Pravila su identična onima za dva igrača, ali je zabranjeno preskakanje više od jednog pješaka (sl.10).

Zahtjevi

Igra Quoridor (po mogućnosti ne mini verzija)
<https://www.youtube.com/watch?v=tCs5GikyGSU>
<https://www.instructables.com/Make-a-Quoridor-Game/>

Naslov aktivnosti:

Forest animals

Trajanje aktivnosti:

30-60 minuta

Ciljna skupina:	Mlade osobe koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)
Metode	Grupni rad, refleksija, učenje kroz igru, autonomija, storytelling
Broj sudionika:	10-15
Pedagoški ciljevi:	Da nauče koliko je važan timski rad Za podizanje razine samopouzdanja Za poboljšanje motoričkih sposobnosti i sinkronizacije Promicati osobnu autonomiju Naučiti informacije o različitim životinjama
Izvor inspiracije:	<p>Korak 1: Voditelj govori grupi da će ova aktivnost uključivati oslikavanje lica i pričanje priča, kao i igranje uloga. Voditelj bi trebao napraviti parove za slijepe osobe ili osobe s invaliditetom kako bi slikali svoje lice.</p> <p>Slike na licu su: orao, večernji zec, vila, vilenjak, medvjed, lisica, miš.</p> <p>Svaki sudionik treba biti jedan od njih. Sudionici mogu odabrati koja životinja žele biti ili možete koristiti www.random.org da odaberete lik za svakog sudionika. Upute za oslikavanje lica su ovdje.</p> <p>Korak 2: Kada svatko ima oslikano lice, voditelj objašnjava da će početi čitati priču o svim njihovim likovima. Voditelj traži od sudionika da pažljivo slušaju i kada čuju svoj lik da urade radnje sukladno priči. Voditelj započinje priču: 1.166 / 5.000</p> <p>Rezultati prijevoda</p> <p>"Jednom davno postojala je zečica Lupita, ali svi su je zvali "Super zečica".</p> <p>Jednog dana, u šumi se pojavio zli lisac Chercan, hodao je kao špijun jer je htio sve uništiti i ubiti jelene i vjeverice. Trčali su s jedne strane na drugu 3 puta okolo i nastavili trčati, kopajući drveće i nastavljajući trčati.... uključujući i super zečicu!</p> <p>Lupita nije htjela dopustiti da zlikovac preuzme šumu, pa je obukla pelerinu, rukavice i čizme, počela šušljati uši i brkove, mahnula repom i krenula mu se suprotstaviti.</p> <p>U tom trenutku shvatila je da se ne radi samo o zločestoj lisici Chercan, već i o orlu Jorquiju.</p> <p>Obojica su htjeli uništiti šumu. Orao leti iznad šume, a lisica ga prati i ode ispod pećine, iznad brvna i pliva u rijeci.</p> <p>Zečica, uplašena, ali odlučna, odlučila je napasti: počela je super skokom i udarcima, a završila borilačkim vještinama: tri kruga, sedam sklekova i smrtni vrisak da ih izbjegne.</p> <p>Nažalost, orao Jorqui svojim pandžama ju je uhvatio i odveo u tamnicu. Tada je Super Zečica, vidjevši da je tlo zemlja, napravila veliku rupu i pobjegla.</p>

	<p><i>Kada je stigla u svoju kuću, pozvala je svoje prijatelje: Super miša, Super vilu i Super medvjeda.</i></p> <p><i>Nakon sastanka, svi su otišli posjetiti vilenjaka Graditelja, koji je živio na najvišoj točki šume, tako da su sve životinje išle dolje i gore, dolje i gore, još pet puta. Sljedećeg su dana tražili divovskog robota.</i></p> <p><i>Vilenjak im je rekao da ga ne može pripremiti za sljedeći dan, ali zečica je znala da je mrmot tako ambiciozan, pa ga je upitala: <<Ako ti platimo više, hoćeš li to učiniti? >></i></p> <p><i>Vilenjak reče: << Naravno! >>.</i></p> <p><i>Vilenjak je tijekom noći hrkao i probudio se kako bi nastavio raditi robota, ali je opet zaspao i probudio se kako bi nastavio raditi robota, protekao je svaki dio tijela, dva puta obišao šumu i nastavio dalje.</i></p> <p><i>Sutradan su svi otišli potražiti robota. Svi voze jedan dio tijela robota: Super Miš lijevu rukupa udari glavom i opet, i opet. Super Medvjed desnu ruku i dotaknuo se trbuha dok je razmišljao o hrani, Super Vila obje noge i hodala je hrđavo... I posljednje, ali ne i najmanje važno, Super Zečica, glavu robota, koji je pucao lasere uz zlobni smijeh.</i></p> <p><i>Svi su se suočili s lošim Chercánom i orlom Jorquijem, počeli su ih loviti kroz šumu, išli su gore-dolje, gore-dolje, penjali se preko debla, ispod špilje, plivali u rijeci, malo plesali "La Macarenu", nastavili su se boriti, a zatim su dva puta zaokružili šumu i napravili deset četa, porazili ih i povratili šumu. Tako su ih poslali u tamnicu, a kad su ušli, svi su počeli plesati od sreće, svi zajedno, s jedne strane na drugu, slaveći ovu veliku pobjedu."</i></p> <p><i>Svaki je sudionik jedan od likova u priči i trebao bi glumiti svoju ulogu dok voditelj čita.</i></p>
Koraci za provedbu:	<ul style="list-style-type: none"> • Ako su slijepi, facilitator ili partner im može pomoći u slikanju lica i izvođenju radnje. Ako su gluhi mogu se donijeti nacrtane životinje i akcije. • Ako su u invalidskim kolicima, mogu igrati ulogu uz pomoć drugog voditelja ili partnera.
Zahtjevi	Oslikavanje lica, skidanje šminke, ako ima sudionika s oštećenjem sluha treba uključiti prevoditelja znakovnog jezika

Naslov aktivnosti:	Paella
Trajanje aktivnosti:	15 minuta
Ciljna skupina:	Mlade osobe koje pripadaju bilo kojoj grupi osoba sa smanjenim mogućnostima (slijepi, poteškoće u vidu, gluhi, nagluhi, NEETS, osobe s invaliditetom)

Metode	Grupni rad, učenje kroz igru, aktivnosti upoznavanja
Broj sudionika:	10-12
Pedagoški ciljevi:	Naučiti koliko je važan grupni rad Za podizanje razine samopouzdanja Promicati osobnu autonomiju Naučiti recept i neke namirnice Razviti osjećaj pripadnosti grupi Razviti natjecateljski duh
Izvor inspiracije:	Prvo: Svi zajedno formiraju krug, uglavnom su razdvojeni ali se dodiruju rukama. Drugo: Voditelj daje sastojke; isti će sastojak dobiti tri osobe za redom. Kreću se zajedno i idu ruku pod ruku. Treće: Voditelj, u sredini, kaže sastojak i grupa s tim elementom mora zauzeti sredinu. Voditelj odlazi na prazno mjesto. Četvrto: voditelj ponovno kaže sastojak i svi ljudi s tim elementom moraju promijeniti svoje mjesto. Kad voditelj kaže Paella, svi moraju promijeniti mjesto.
Koraci za provedbu:	<ul style="list-style-type: none"> Ako ima gluhih osoba, možemo dati kartice sa sastojcima i umjesto da ih imenuje, voditelj samo mora pokazati crtež. Također, tu je i prevoditelj znakovnog jezika za gluhe osobe.
Zahtjevi	Kartoni s crtežima sastojaka za paellu nalaze se ovdje . Ako više volite crtati, sastojci su: šafran, zelene mahune, riža, piletina, voda, sol, ulje, slatka paprika, ružmarin, češnjak, artičoka, plodovi mora i paprika.

Naslov aktivnosti:	U zološkom
Trajanje aktivnosti:	20 minuta
Ciljna skupina:	Mladi i djeca 5-30 godina, koji pripadaju bilo kojoj ciljnoj skupini u nepovoljnom položaju (oštećenja vida, oštećenja sluha, NEETS, fizički nedostaci itd.)
Metode	Rad u paru, međusobna učinkovitost, samostalna autonomija, učenje kroz igru
Broj sudionika:	10
Pedagoški ciljevi:	Kreativnost, timski rad, za poboljšanje mekih vještina i dinamike
Izvor inspiracije:	Igra Who am I? (Tko sam?)
Koraci za provedbu:	Svatko će dobiti samoljepljivu ceduljicu (post it), koju će staviti na čelo. Na ceduljici će biti napisano ime životinje.

	<p>Osobama s oštećenjem vida trebamo napisati životinju na brajici ili jednostavno šapnuti životinju na uho.</p> <p>Ljudi rade u parovima (grupama od dvoje), okrenuti jedni prema drugima. Svatko čita poruku o osobi nasuprot sebi i pokušava oponašati životinju koja je tamo napisana. Nakon što osoba pogodi životinju, zamjenjuju uloge, a druga osoba oponaša životinju napisanu na čelu druge osobe.</p>
Zahtjevi	Post it papiri, markeri, bušilica rupa za papir

Naslov aktivnosti:	Balloon Bop Game
Trajanje aktivnosti:	15-20 minuta
Ciljna skupina:	Djeca u dobi od 5 do 15 godina te mladi 15+, koja pripadaju bilo kojoj ciljnoj skupini u nepovoljnom položaju (oštećenja vida, oštećenja sluha, NEETS, fizički nedostaci itd.)
Metode	Izgradnja grupe, timski rad, učenje kroz igru, refleksija
Broj sudionika:	5-10
Pedagoški ciljevi:	Naučiti djecu i mlade timskom radu. Dinamika, pokret, natjecateljski duh, zajednička zabava.
Izvor inspiracije:	Odbojka
Koraci za provedbu:	<p>Započnite tako da sudionici stanu u krug držeći se za ruke. Voditelj ispušta balon u krug. Sudionici zatim lupkaju balon koljenima, ramenima, glavom, laktovima, prsima itd. Ne mogu koristiti stopala i moraju se nastaviti držati za ruke. Cilj je dasurađuju krećući se zajedno držeći se za ruke i spriječiti da balon udari o tlo.</p> <p>Kako bismo uključili slijepe osobe, ostalim sudionicima možemo pokriti oči povezima.</p>
Zahtjevi	igralište (otvoreni prostor), lopta/balon, povezi za oči

BIBLIOGRAFIJA

EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth /* COM/2010/2020 final */ (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52010DC2020&from=en>)

Opinion of the European Economic and Social Committee on 'Young persons with disabilities: employment, inclusion and participation in society' (exploratory opinion) (2012/C 181/02) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012AE0826&from=ES>)

Roggero, P., Tarricone, R., Nicoli, M., & Mangiaterra, V. (2005). Employment & Youth with Disabilities: Sharing Knowledge and Practices. Washington, D.C.: World

Groce, N.E. (2003). HIV/AIDS and people with disability. The Lancet, 361(9367), 1401-1402.

Burton Blatt Institute, UN's factsheet on Youth With Disabilities, 2010

Report on persons with disabilities in the Republic of Croatia, Croatian Institute of Public Health, May 2019 (<https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2019/05/Osobesinvaliditetom2019.pdf>)

State Database of Persons with Disabilities in Spain (2019)

Katerinna Mavrou & Anastasia Liasidou, European Semester 2017/2018 country fiche on disability, The Academic Network of European Disability experts (ANED), 2017/2018

Republic of Cyprus. (2015). National Strategy and Action Plan to Combat Sexual Abuse and Exploitation of Children and Child Pornography.

Cyprus Ministry of Health. (2016). National Strategy for Children Right in Health 2017-2025 <https://bit.ly/3fTEnyU>

Cyprus Ministry of Health. (2017). Strategy for sexual and reproductive health and rights of youth in Cyprus 2018-2025 <https://bit.ly/3rJ60zZ>

Republic of Cyprus. (2013). National Strategy for Lifelong Learning 2014-2020 <https://bit.ly/358bP2i>

Bulgarian Ministry of employment and social politics; Agency of disabled people
<https://ahu.mlsp.government.bg/home/>

<https://www.udrugaslijepih.hr/>
<https://www.citizensinpower.org/>
<https://www.facebook.com/associationwalktogether>
<http://www.aeuropa2020.com/>
<https://www.soih.hr/>
<http://czrs.hr/centar-za-rehabilitaciju-silver/>
www.zamisli.hr
<https://up2date.hr/>
<https://www.algebra.hr/>
www.in-portal.hr/in-portal-news/sport/333/-huprt-hrvatska-udruga-za-promicanje-i-razvoj-tiflotehnike-
<https://www.plataformaong.org/>
<https://www.once.es/>
<https://www.autismoandalucia.org/>
<https://www.disgenil.es/>
<https://ahu.mlsp.government.bg/home/>
https://saveti.government.bg/web/cc_11/1
<http://foryoubg.org/en/welcome/>
<https://bg.pqfbulgaria.org/>
<https://onek.org.cy/en/>
<https://www.facebook.com/Pancyprian-Organization-of-people-with-Disabilities-Limassol-774536986211337/>
<http://www.kysoa.org.cy/kysoa/page.php?pageID=3>
<http://www.pot.org.cy/index.php/en/about-the-pot>
<https://www.naac.org.cy/>
<https://cyc.org.cy/>
<https://www.cyrefugeecouncil.org/>
<https://mihub.eu/en/>
<https://up2date.hr/mek/>
<http://www.uuosso.hr/default.aspx?id=1180>
<http://savez-slijepih.hr/project/zavrseni/2021-2/eu-korak-koji-nedostaje/>
<https://www.rijeka.hr/gradska-uprava/eu-projekti/aktualni-projekti/tech-library/>

<https://www.unipu.hr/en/international-cooperation/projects/3dandvrforvet>

<http://www.aeuropa2020.com/solidarios-sin-fronteras-2021>

<https://www.facebook.com/AJ-Mesa-Local-de-la-Juventud-de-Puente-Genil-902029276662374/>

<https://www.youtube.com/watch?v=M17LnB-9WnY>

<https://www.disgenil.es/services-day/>

<https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-project-details/#project/2015-2-ES02-KA347-006624>

<https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-project-details/#project/2015-1-ES01-KA204-015532>

<https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-project-details/#project/2017-2-ES02-KA205-009942>

<https://cesie.org/media/Match-manual-BG.pdf>

<https://www.rapiv.org/bg/product/29-proekt-atu-2019-1-bg01-ka203-062530-dostyp-do-universiteti-za-hora-s-uvrejdaniya-/>

https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/cyprus-building-structures-intercultural-integration_en#:~:text=The%20%22Building%20structures%20for%20intercultural,around%20five%20cities%20in%20Cyprus.

<https://www.dreamm-project.eu/project/#:~:text=Develop%20and%20Realise%20Empowering%20Actions%20for%20Mentoring%20Migrants.&text=DREAMM's%20aim%20is%20it%20to,Country%20Nationals%20and%20local%20communities.>

<https://code4sp.eu/>

<https://www.e-designproject.eu/>

<http://www.vmstem.eu/>

<https://poemeproject.eu/>

<https://tourfriend.eu/>

<https://bibliodos.eu/>

<https://periegesis.eu/>

<https://www.think2perform.com/our-approach/values/new>

<https://www.audacityteam.org/>

<https://www.instructables.com/Scrabble-for-blind-people/>

<https://garticphone.com/>

<https://www.youtube.com/watch?v=tCs5GikyGSU>

<https://www.instructables.com/Make-a-Quoridor-Game/>

www.random.org

https://www.canva.com/design/DAFA1w_CrSk/y26YEGsfIeWDnMDNfP-yg/edit?utm_content=DAFA1w_CrSk&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

**Sufinancira
Europska unija**

Ovaj projekt je sufinanciran sredstvima programa Europske unije Erasmus+ pod referentnim brojem: 2021-1-HR01-KA210-YOU-000033834. Ova publikacija i sav njen sadržaj izražava isključivo stajalište njenih autora i Komisija se ne može smatrati odgovornom prilikom uporabe informacija koje se u njoj nalaze.